

ψης του 'Ηρακλή το ρόπαλο παρά ένα στίχο του 'Όμηρου!» Και θέλα θυμωμαι τα λόγια του Εμεισου για το Σαίξπηρο, τον τεράστιο καταφρονητή των κανόνων: «Η μεγάλη δύναμη του μεγάλου νου δεν είναι η πρωτότυπη δημιουργία κάθε άλλο. Ο μεγάλος νους δέχεται μόνο αμέρια και στην εντέλεια, την εντύπωση από τα πράματα του κόσμου γύρω του, και τάντιφεγγίζει ελεύτερα μέσα του, κατά την ώρα και κατά την περίστασή». Και για τον άμερικανό φιλόσοφο ο βρετανός ποιητής δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένας μεγαλοφάνταστος κλέφτης.

Θα μπορούσε κανείς να αντιπαραστήσει σε τούτα πως ο Σαίξπηρος—ό,τι κι αν είναι, κι όπως κι αν εργαζόταν, είναι ο μοναδικός κι ο άσύγκριτος—καπως ο Βιργίλιος ζούσε σε καιρούς που η μίμηση ήτανε νόμος άπαραχάτος μέσα σε μια φυλή, καθ'αυτό, αντιποιητική. Η μίμηση είναι πάντα ο μέγας κοινωνικός νόμος—μά στην Τέχνη μέσα και με τους νέους καιρούς η μίμηση ξετυλίχτηκε κι αυτή, κ' έγινε κάτι περίπλοκο, πιο λεπτό, πιο φιλοσοφικό, πιο διανοητικό—έγινε κάτι σά Μούσα. Και καλά είπε κάποιος κριτικός πως η μεγάλη Τέχνη δεν ξέρει μιμητές, ξέρει συγγένειες. Και την άλληβια της όποιες τυχόν επιρροές, που τόσο ώραία και τόσο δημιουργικά ανυψώνει και το στίχο σου, στην παραστήσε λαμπρά τώρα τελευταία ο περίφημος γάλλος γλύπτης Redin μιλώντας με κάποιον: «Δεν έφεινίσκω τίποτε—ξαναβρίσκω».

Και τέλος θα ήθελα ξεχωριστά να σου σφίξω το χέρι για τον τρόπο που μεταχειρίζεσαι τη γλώσσα, τον άξιώτατο του ποιητή. Δεν πολυπροσέχω σε κάποιες σου αδυναμίες σε λέξεις και σε σχηματισμούς που πιο πολύ θα ξαφνίσουν παρά θα συγκινήσουν, μήτε σε λόγια (σουζα, ταχλίνα, σουύπα) που μόνο η τέχνη σου κι ο τρόπος που τα δίνει ο στίχος σου μάς τα κάνει ύποφερτά. Το σημαντικώτατο είναι η σταθερή και απόλυτη ύποταγή της γλώσσας σου στον Κανόνα. Η Γραμματική—μόνο τα παιδιά, με το δικιο τους, την τρέμουν, από το «τύπω τύπτεις» του δάσκαλου κι από τη θύμηση του σχολείου—η Γραμματική—έν' από τα όνόματα της Λογικής, έν' από τα πρόσωπα της Αρμονίας. Τέκνυσαν να το λές: πρέπει να πειθαρχούμε. Ο ποιητής, πρώτα κι απ' όλα είναι στρατιώτης. Στρατιώτης άπλως ή στρατηγός, υπακούει. Θα το ξέρεις πιο καλά από μένα πως τον παρουσιάζει: τον ιδεώδη ποιητή ο Emerson, ο ίδιος

πάλε, στη μελέτη του για το Σαίξπηρο:

«Ο ποιητής δεν είναι κανένας λογικός Παλάθρας που άρχίζει την πρώτη ιδέα που του παρουσιαστή, και που, γιατί μιλεί για όλα, μπορεί να πη επί τέλους και κάτι σωστό... Δεν έχει τίποτε μαθηματικό και φανταστικό σ' εκείνα που γεννάει: είναι γιομάτος από μια γλυκειά και μελαγχολική σοδαρότητα: σαβουρωμένος από πεπိုθησες βαρείες, πολύ βαρείες, και γυρισμένος προς ένα καλά προσδιορισμένο σκοπό». Μπορεί ο ποιητής του Emerson να είναι μια μονάχα πλατειά όψη του ποιητή που άλλαζει χίλιες όψεις.

Μά κάτι από τον ποιητή αυτό σ'α να δείχνεται και στη γλώσσα της «Ζωής» και της «Αργώς». Από τη μια μεριά είναι κ' η γλώσσα σου έν' από τα δραματικά στοιχεία της τέχνης σου—υποδουλώνεις το υποκείμενο το αισθηματικό, το δισταχτικό, το πολυκύμαντο, στο αντικείμενο το λογικό, στον άσάλευτο βράχο του. Κ' έτσι γίνεται η Τέχνη, καθώς της πρέπει, ελεύτερη—γιατί κ' η λευτεριά δεν είναι παρά μια μεταβατική κατάσταση—καθώς σοφά την είπε κάποιος—από μιάν 'Αρχή σε άλλη, 'Αρχή πάντα. Και δείχνεις, από την άλλη τη μεριά, πως πρώτα κι απ' όλα σέβασαι, καθώς πρέπει να τη σέβασαι, τη γλώσσα που—γράφεις—τη γλώσσα που για τον ποιητή είναι κάτι περισσότερο από απλό φραστικό όργανο—είναι η ίδια του η ψυχή, σαρκωμένη. Δουλεύεις μαζί και την Αισθητική και την 'Ηθική, με τέτοιο μεταχείρισμα της γλώσσας. Έτσι πλαθονται κ' έτσι προκόβουν οι φιλολογικές γλώσσες. Έτσι από τα μεγάλα γλωσσικά μαθήματα που παίρνουμε όλοινα, από είκοσι χρόνια και πέρα, είναι βέβαια άναχρονισμός το να γράφουμε τη δημιουργική μας όπως όπως, με μόνη τη μυρωδιά της άσυνείδητης όρμης, στα τυφλά, όσο ζωή κι αν είναι η όσφρησή μας. Στα ψαχτά να πηγαίνουμε, έν' έξω από τα κλειστά παράθυρά μας πλημμυρεί το φως της μέρας; Θα σε πούνε Ψυχαριστή; Δόξα, κι άλλη μια φορά, στον ψυχαρισμό που τέτοιους βγάζει μαθητές. Και τόσο πιο πολύ σε ζηλεύω όσο πιο πολύ βλέπω πως δύσκολα, ως κ' εγώ ακόμα, πολύ πιο προχωρημένος από σε στα χρόνια, σχεδόν πατέρας σου, θα μπορούσα να τάκολουθήσω στην εντέλεια το γλωσσικό σου σύστημα.

Ο Κρουμπάχερ λέει κάπου, πως ένας από τους αποτελεσματικώτερους τρόπους που θα εξευγενίσω τη ζωντανή μας γλώσσα είναι και να τη μεταχειρι-

ζούνται θαρρετά οι καλοί κ' οι εύγενικοί της κοινωνίας. Γιατί βέβαια η λέξη, αυτή καθεαυτή, και από την καλαισθητική της όψη, δεν είναι μήτε άρχόντισσα μήτε ζητιάνη—η, καλλίτερα, γίνεται και το ένα και το άλλο, σύμφωνα με τον τρόπο που θα είπωθ, με τη φράση που θα βαλθ, με το στόμα που θα φυτρώσει. Άνάλογα, για να δείχτ, πως το να μεταχειρίζεται κανείς τη δημοτική μας γλώσσα φιλολογικά, δηλαδή με τα νύ και με τα όγμα των φυσικών της νόμων και των κανόνων της, δε σημαίνει με τούτο πως είναι στενοκέφαλος σχολαστικός, και πως είναι κ' εγώ δεν ξέρω τί, μά σημαίνει κάτι άλλο, πιο βαθύ και χαραχτηριστικό—ένος από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους είναι αυτός: να γράφει 'έτσι' η γλώσσα όχι από στενοκέφαλους σχολαστικούς, μηδ και από λιτούς πεζογράφους μόνο, άλλ' από ποιητές και καλλιτέχνες σ'α κ' έμένα.

Και θα με συμπληρώσεις, άπότομα να σταματήσω, γιατί το καρδιακό εύχαριστήριο γράμμα μου άλλαζει και γίνεται μάθημα κάπως ενσκλητικό.

Τέσσερες του μηνός.

Είχα σκοπό να σου στείλω το γράμμα στο σπίτι σου. Μαθαίνω πως έφυγες για την Πόλη. Στοιχάζουμε πως μπορείς να το λάβης άργότερα. Ξανακρίνω τις ματιές μου, πιο άρχ και πιο σπουδαχτικά, κι απ' άκη σ' άκη, στο βιβλίο σου. Ταξιδεύω με το καρδί σου. Σου άνέφερα παραπάνου για κρίση και σου παρουσιάστηκα κριτικός—μά τί κριτική και κριτικές—καθώς έγραφε θυμωμένα, μια φορά, ο άξέχαστος Μητσάκης, όταν, ίσα ίσα, με έμένα τα είχε βάλει. Κι δύσκολα μπορώ να ξεχωρίσω τον κριτικό νου από το νου τον πλάστη. Όλα του λόγου τάντικείμενα μπορεί κανείς να τα παραστήσει σε όλα τα είδη του λόγου. Τα παλάτια ξεχωρίζουν, ένας είναι ο βασιλιάς και σε όλα, κατά τις ώρες, καθείται. Η καλλίτερη κριτική του έργου σου θα γίνονταν, άπλούστατα, με κομμάτια παρμένα από το ίδιο το έργο.

Τραγουδία τέτοια σου έλεγα. Ταξιδευτής σε χώρες 'Απόμακρες και θάλασσες φωταυδρές και σ' όρη Παράβολα σου ισόρησα το χώμα και τη δόξα Του λεύτερου ήλιου σ' άνοιχτή μεγαλογέννητη όλη. Κι απ' της καρδιάς κι άδ το νου τα κούφια περι-
[βόλια

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΣΩΤΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

«... την Πολιτεία
δου λήμεις τη ρημάζουνα
ή λύστα του καλόγερου,
του δάσκαλου ή μανία».

Παλαμής

Το χαϊνιά του σπιτιού του γέρο-Σεβαστού, καλοσυγυρισμένο. Φυτά τροπικά και δυο τρία άγαλατάκια. Ένα δυο ντιβανάκια στις άκρες, καρέκλες κλπ. Το συγκύριμά του μ' άρχοντιά, μά όχι και με ξεπασιά. Δεξιά και ξεοβά πόρτες, άλλου μονόφυλλες κι άλλου δίφυλλες, που άνοίγουνε στις κάμαρες. Στο βάθος τζάμια μεγάλα και καταμεσίς τους μεγάλη τζαμόπορτα δίφυλλη. Άν άνοιχτεί, θα φανεί μαμαρένια σκάλα που φέρνει στον κήπο, στη

μπασιά του σπιτιού. Ένα μεγάλο μαγκι τραπέζι στη μέση στο χαϊνιά. Πίσω από τα κατεβασμένα τζάμια φαίνονται τα δέντρα του κήπου.

Άνοιξη, λίγο ύστερ' από το μεσημέρι. Ότι έχουν αποφάσει. Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ, καθισμένος σε πολτρόνα, ντυμένη με μαύρο μονοσμά, δεξιά μεριά του τραπέζιου, διπλώνει την πετσέτα του. Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ έχει σηκωθεί και κοιτάζει από τα κλεισμένα τζάμια κατά τον κήπο. Η ΜΑΡΙΩ καταγίνεται ναποσηκώσει τα μαχαιροπήρουνα και δυο τρία πιάτα που άπομείνανε στο τραπέζι.

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (άπιδρώνοντας την πετσέτα του διπλωμένη στο τραπέζι). Δέ σηκώνεις, Άποστόλη, κάνα τζάμι να μπει λίγη δροσιά;.. Πρ! Ζέστη διακολεμένη σήμερα... Σκάσαμε...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Νάνοίξω, πατέρα, μά να μην κρυώσεις... Πέντε μέρες που ξοίσεις το κρεβάτι και στην ηλικία σου... Ξέρεις... το παραμικρό...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Άνοιξε, βρέ παιδί!.. Άπρίλης, χαρά Θεού... Άνοιξε να μπει λίγο ή ζωή και να μ'ε χ'άδψει με τις δροσιές και με τις ευωδίες της. Μουχλιασάμε... Έχει ανάγκη το σπίτι μας από ζωή, από πολλή ζωή...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Όρισμός σου, πατέρα (μι-

σοσηκώνει ένα τζιμόφυλλο). Φτάνει τόσο;

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Λίγο ακόμα... Έτσι... Τώρα φτάνει... (άνασταίνει βαθιά, μ' ευχαρίστηση). Παράδεισο!.. (στη Μαριώ, που έχει γυρίσει για να σηκώσει το τραπέζομάντηλο) Φέρε μου την πολτρώνα, Μαριώ, σιμά στο παραθυρό... Νά... Όχι στο άνοιγμα... Εκεί στο πλάι. (Σηκώνεται. Η Μαριώ του κυλάει την πολτρώνα σιμά στο παράθυρο, πλάγια. Ο γέρο-Σεβαστός σιγά και κουρασμένα βαδίζοντας, πάει και κάθεται). Νά μ'ε φέρες και τον καφέ, Μαριώ... Θάν τον πιούμε δώ. Τί λές, Άποστόλη;

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Όπως άρχαξ, πατέρα. Έλεγα στον κήπο, μά σ'α καλύτερα δώ.

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Καλύτερα βέβαια... Πολύ καλύτερα. Βλέπουμε και τον κόσμο που πηγαίνει έρχεται στο δρόμο...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (χαμογελώντας). Όσο νάρθει κι ο δάσκαλος...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Καλά λές. Τάλησμούνησα... Είναι νάρθει και λόγου του σήμερα...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Νά τσακωθείτε πάλι για το Σολωμό;

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Δέ βαριέσαι!.. Με το δάσκαλο;.. Άξίζει να τσακώνεται κανείς με το δάσκαλο, και με κάθε δάσκαλο;

Κι ἀπ' τῆς ἀρχοντοδέσποινας τῆς Θύμης τὰ μύρια
Τὰ παρὰμύθια σου ἔφερα διδύμιβους κι φῶδες,
Καὶ πελεκούσα, σκάλιζα ρυθμούς καθὼς στὸ Αἰγαῖο
Τ' ἀγέρι καὶ τὰ κύματα γλαυκόνεσσα ἠλιοπλάθουν...

Κι ἀκόμα ὅ,τι λές γιὰ αὐτὸ θεῖμα ἀφάνταστο τοῦ
ἡλιοῦ ποῦ βασιλεύει, θὰ μπορούσε νὰ ξαναειπωθῇ
γιὰ τὴ νέα Μοῦσα σου ποῦ εἶναι στὴν αὐγὴ τῆς ἀκόμης,
μὰ ποῦ βασίλισσα ἔφτασε καὶ μᾶς φέρνει τὶς ὁμο-
ρφίες μαζί, καὶ μὲ τὴν ἀράδα, τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ
νοεροῦ κόσμου.

Πορφύρες γλυκοδιάφανες, ἀνθάδες μενεξέδων,
Τὸ φέγγος τὸ ροδακινὶ ποῦ ξεχωρίζει πάνω
Στ' ἀπόκορφα καὶ τὶς βαθεῖς ἀντιθωρεῖς στὰ πλάγια,
Τὸ τραγικὸ ξεφάντωμα, παντοειδὲς χροῦς καὶ γλάνια
Φωτῖας καὶ ξεψυχίσματα, καὶ λυρισμῶν ἀνάβρες.

Ίάσωνας, ἀρμάτωσες τὸ μυθικὸ καράβι γιὰ ταξίδι
ἀτόλμητο πρὸς τὶς ὄνειρευτές Κογχίδες. Ἀραδιάρᾳ
περνοῦν ἐμπρὸς μας τὰ λαμπερά σου ὄνειροφαντάσμα-
τα μὲ τὰ ξένα κάλλη καὶ τὰ παρὰξένα ὀνόματα,
τόποι καὶ ζωγραφιές τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσης,
βορειανές, μεσημεριάντικες, τῆς Φύσης καὶ τῆς Τέχνης,
κι ἀνέμεσά τους τὸ ἀθάμνωτο πάντα, τῆς Ἑλλά-
δας, τῆς Μάννης γῆς, ὄνειροφαντάσμα, σὰ μελωδία
ἀπέφρακτο βαγνερική, σὰν ἀναστέναγμα ποῦ ἀπὸ
καὶρὸ σὲ καιρὸ κάνει λυγχαριστὰ νάνασθηκόνονται
τὰ μαρμαρένια στέρνα τοῦ ταξιδευτῆ. Ἡρώϊκὸ τα-
ξίδι, μυστηρίων ἀψήφισμα καὶ τεράτων προσπέρα-
σμα. Μέσα στὸ βαθύ παλάτι βλέπεις νὰ σὲ κοιτᾶν
τὰ τραγικὰ μάτια τῆς Μήδειας. Ἡ ἄγρια ἀγάπη
σου στοιχίζει, ποιητὴ, θυσίες ἀνιστόρητες. Τὰ μέλη
τοῦ Ἀψυρτοῦ σπασταρίζουν στὸ πέλμα. Μὰ κατάρρα
σὲ σημαδεύει. Μὰ σὺ γελᾶς τὰ ἑλληνικὰ ἀκροά-
λασσα, καὶ ξεμεθῆς ἀπὸ τὴν ἀγριαν ἀγάπην τοῦ κά-
κου· τὰ τραγικὰ μάτια τῆς Μήδειας φαίνονται μέσα
σου ἀξέγραφτα μάγια. Ἡ Κλωθὴ δὲν ξεχνάει. Καὶ
τὸ ταξίδι τὸ ἀνιστόρητο δὲν παύει. Ἐρωτες καὶ μίσση,
φωτίες καὶ θάνατοι, τὰ δροσερώτατα συναπαντή-
ματτα, οἱ φαρμακωτέρως ματιές, κλασικὲς ἀρμονίες
ρωμαντικοὶ περὶθαρμοί, ἐκστατικὰ καρδιοχτύπια,
κολασμένους γόοι, ἐπικὰ κομμικτὰ, λυρικὰ μεθύσια,
δραματικοὶ κλυδωνισμοί, ξετυλίγονται, ταιριαζοῦνε,
λογοφέρνην. Ὅχι δυὸ Μοῦσες, ἔχι μονάχα τῆς Θύ-
μητος ἡ μὴ, καὶ τῆς Δόξης ἡ ἄλλη, μὰ δέκα καὶ
εἴκοσι Μοῦσες λογῆς αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν πλέκουνε

στεφάνια μέσα στὸ καράβι σου. Καὶ, Ἀργῶ, τραβᾶς
ἐμπρὸς ἀκόμα, πάντα σὲ πέλμαζα ἀνοιχτά,

Γιατὶ εἰς' ἐὼν τὸ ἀστραφτερὸ καράβι τῆς γενναίας
Ζωῆς καὶ κορμοεῖκουσιν σὲ' ἀπὸνδρά σου μῦθοι
Γεννιοῦνται καὶ γλυκογελοῦν καλόγνωμες οἱ Μοῖρες
Στὸ διάβα σου καὶ βοηθοὶ θεοὶ σὲ παραστέκουν,
Καὶ μὴ σκαχίης τὴν Καλυψὼ καὶ τὶς λευκὲς Σει-
[ρῆνες.

Νὰ οἱ γαληνὲς ἱερὲς Γνώμες, κατὶ τρισεῖδαστο
σὰν τὶς Μητέρες τοῦ Γκαῖτε. Βυθίσου, λειταυρ, ἐ,
στὴ θεωρία τους, ὀρθοσύνλωτος μέσα στοῦ κυμάτου
τὸ τρεμοσάλεμα. Νὰ ἡ βαθιόλαλη γνώμη τῆς Φύ-
σης καὶ κάποια «χρυσὰ ἔπη» ἀπὸ τὸ νοῦ τῶν Μάρ-
κων Αἰνθελίων. Νὰ ἡ Ἀλήθεια μὲ τὸν ψηλὸ τὸ Λόγο,
καὶ οἱ Μοῖρες ποῦ τὶς πλάθεις ἐσύ, καὶ ἡ Ρώμη καὶ
ἡ Ἀθήνα, ἡ διπλὴ γητεία ἀπὸ τὰ λόγια κι ἀπὸ
τὰ πράγματα· κι ἀπάνου ἀπ' ὅλα ἡ Ἑργάνη, ἡ
ὕπερτατη, μέσα στοὺς στίχους αὐτοὺς ἀπὸ κείνους
ποῦ στὸ πάλι τῶν Νόμων μὲ χρυσὰ γράμματα σκα-
λίζανε οἱ ἀρχαῖοι δὲν ξέρω σὲ ποῖα μέτωπα ναὼν
καὶ σὲ στοὺν ποιοὺς τοίχους.

Μὰ ἔλα, Ζωή, νὰ σπᾶσουμε τὶς ἀκαμάτους λύρες!
Οἱ ξελογισίτρες ἀδερφές ὡς ξεροιστοῦν τοῦ Φοῖβου
Καὶ τὰ τραγουδία ὡς βουβαθοῦν κ' οἱ δάφνες ὡς
[χλωμαῖουσιν

Καὶ τοὺς θεοὺς θανατερὸ σουροῦλωμα ὡς σκεπάζει.
Σ' ἀσκηταριὸ τὴν Ὀμορφίαν — κι ὡς κλείσουμε τὶς
[Τέχνες

Σὲ κάσιρο θαλασσόπνιχτο κ' οἱ Δόξες ποῦ θαμπώνουν
Μέσ' τὸ καμίνι ὡς τιναχτοῦν. Γιατὶ τὸ θέλει ἡ Χώρα
Πρῶτα βαθιὰ νὰ σκάψουμε τὰ χέρσα τὰ χωράφια,
Τὸ δίκιο νὰ στυλώσουμε μέσ' οἱς καρδιές καὶ φύτρα
Δεβέτικη νὰ σπείρουμε. Καὶ στὸ σκολεῖο τῆς Γνώσης
Πρέπει νὰ πᾶμε, καὶ τῆς γῆς, τοῦ ἡλιοῦ καὶ τοῦ
[πλείου

Τὰ δῶρα ν' ἀφεντεύουμε. Ρυθμὸς δουλειᾶς καὶ νόμος!
Δὲ μᾶς φοβίζει ὁ κάματος—καὶ τὸ σπαθὶ σὲ' ἀκόνι!
Κι ὡς ἐρθουν ἄλλοι Παρνασοὶ ἐμᾶς νὰ τραγουδή-
[σουν!

Παραπάνου εἶπα· δουλεύεις μαζί μὲ τὴν Αἰσθη-
τικὴ καὶ τὴν Ἠθική. Εἶπε κάπου ὁ μελιστάλαχτος
Renaud:

«Γιὰ νὰ χαρακτηρίσω τὰ πράγματα, προτιμῶ

τὴν αἰσθητικὴ τους ὅψη ἀπὸ τὴν ὅψη τους τὴν
ἠθική· πὶο πολὺ ρωτῶ γιὰ μιὰ πράξη ἂν εἶναι ὁμορ-
φη ἢ ἡσυχμη, παρὰ ἂν εἶναι καλὴ ἢ κακὴ· καὶ νο-
μίζω πῶς εἶναι ὀρθὸ τέτοιο κριτήριον· γιατί μπορεί
να εἶναι, μὲ τὴν ἀπλή ἠθική, νὰ εἶναι τίμιος ἄνθρωπος,
καὶ νὰ ζῇ ἄθλια». Κ' ἐγὼ, κάπως ἀντίθετα, πιστεύω
πῶς κάποια ἔργα τέχνης τότε μόνον δείχνουν ἀκέ-
ρια καὶ βαθιὰ τὸν προσορισμὸ τους, ἀνίσως δὲν εἶναι
μονάχα τέλεια ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴ τους ὅψη, μὰ
εἶναι κατὶ σὰν ἔργα ἠθικῆς ἐνέργειας, σὰν ἡρωισμοί,
σὰ θυσίες. Καὶ φωτεινότετα ὁ ἑλληνικὸς λαὸς στὴ ζων-
τανή του γλῶσσα ἔκαμε ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο καλόν, ποῦ
εἶταν ὁ ὁμορφος, τὸν καλόν, ποῦ εἶναι ὁ ἀγαθός.
Ἔτσι ἡ ἠθικὴ ἰδέα ἀναβυζίζοντας ἀπὸ τὴν αἰσθητικὴ
ἰδέα τοῦ ἔργου σου τοῦ δίνει μιὰ βαρύτερη ἀξία ἀνά-
μεσα σὲ ἄλλα ἔργα, ξένα καὶ δικὰ μας, ἴσως ὅμοια
ὠραῖα καὶ χαρακτηριστικὰ, καὶ προξενεῖ τὴν ἐντύ-
πωση ποῦ μοῦ προξένησε τὸ ποίημά σου Ζέστη, ἐκεῖ
ποῦ ὕστερ' ἀπὸ τὸ παρουσίασμα τῆς μεγάλης φλό-
γας τῶν τροπικῶν, ποῦ μουδιάζει καὶ στεγνώνει,
καταλήγεις κρᾶζοντας:

Ρουμάνια, παροστέφανα βουνά, ὁροσῆς Αἰγαῖα.
Νησιά κυματοφίλητα κι ἀγεωρικὲς κλεισοῦρες,
Σὰς ἀποθύμησης ἡ ψυχὴ καὶ πόθησε νὰ ζήση
Ξανὰ τὴ λεύτερη ζωὴ ποῦ εἶναι κληρονομιά σας
Ἀπ' τοὺς ἀθάνατους θεοὺς. Ὡ φέγγος τῆς Ἑλλάδας
Καὶ ἰὼ δασὺν ἀγέρισμα, σὲ δνεῖρατί μου εἰλάτε!

Καὶ τὸ ποίημα ποῦ ἐπιγράφεται Ἑλλάδα, ἂν
εἶχεν ἡ ἐπίσημη Παιδεία σωστὴ γνωσιμὰ μὲ τὴ
Ζωὴ καὶ εἶδας πρὸς τὴν Ὀμορφίαν, θὰ τὸ μεγαλο-
φωνοῦσαν ἀπὸ τὶς καθὲ δρες οἱ δάκταλοι στὰ παι-
δικὰ μας.

Καὶ τί νὰ πῶ γιὰ τὴ «Λυρικὴ σάτυρα» σου
παρὰ πῶς μοῦ θύμησε τὰ λόγια ποῦ ἔβλαα στὸ
«Ἀστὺ», στὸ φύλλο τῆς 27 τοῦ Μάρτη τοῦ 1899,
γράφοντας γιὰ τὸ Λαοκρατὸ «Ἐκεῖ εἶναι γνη-
σίως ποιητικὴ ἡ σάτυρα ὅπου παρουσιάζεται ὡς τὸ
περίσσευμα τρόπου τινὸς τῆς λυρικῆς διανοήσεως, ὡς
ἡ παρέκβασις τῆς δημιουργικῆς αἰθεριοδρομίας. Χο-
ρικὰ τινὰ τοῦ Ἀριστοφάνους βαρύνουν διὰ τὴν ποίη-
σιν περισσότερον ἀπὸ τὰς βωμολοχίας του καὶ τοὺς
προσωπικοὺς διασυρμούς του. Τὴν σάτυρα ἀνέπτυ-
ξαν ἐξόχως οἱ Ῥωμαῖοι, κατ' ἐξοχὴν πρακτικὸς καὶ
ἀντιποιητικὸς λαός. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ αὐτῶν στίχοι

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Χτὲς ὅμως;

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ἀ, μὰ χτὲς... νὰ σοῦ
πῶ, χτὲς θύμωσα... ὅχι πάλι μὲ τὸ δάσκαλο, μὲ
τὸν ἀνιψιὸ του, τὸν κ. Φωστήρα ποῦ, ἂν καὶ δικη-
γόρος, εἶναι πὶο πολὺ δάσκαλος ἀπὸ τὸν μπάμπη
του... Μὰ τὸν καμάρωσες, χτὲς μάλιστα; Κάθε
λέξη του κι ἀνοήσια...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (χαμογελώντας). Αἱ τῶρα καὶ
τοῦ λόγου σου!.. Τὸ παρακάνεις...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (σοβρὰ) Τὴν ἀλήθεια...
Αὐτὸς ὁ χριστιανὸς σὰ νὰ μοῦ κάθεται στὸ στο-
μάχι...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Τὸ φτωχό!.. Μὰ ἐξὸν ἀπὸ
τὶς ιδέες του τὶς ἀνάποδες, ποῦ δὲ βλάπτουν κιόλας
κανένα, σὲ τίποτ' ἄλλο δὲ σὲ πειράζει...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Μακάρι, παιδί μου, νὰ
μὲ πειράζει σὲ τίποτα, νὰ μοῦ φταίγε βαριά!.. Εἶναι
ἀπὸ κείνους τοὺς ἀθρώπους ποῦ παρακαλᾷς νὰ σὲ
πειράξουνε γιὰ νὰ βρεῖς ἀφορμὴ νὰν τοὺς κλείσεις
τὴν πόρτα σου κατὰμουτρα... Πασκίζουν ὅμως οἱ
τέτιοι, βάζουν ὅλα τὰ δυνατὰ τους νὰ μὴ σ' ἀγγί-
ξουνε σὲ τίποτα κ' ἔτσι σὲ τυραγνοῦνε περισσότερο...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (πάντα χαμογελώντας). Καὶ
νὰν τὸ ξέρει...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Δὲ βαριέσαι... Κι ἂν

τὸ ξέρει; θαρρεῖς θυμώνουν ποτέ; οἱ τέτιοι; Δὲ θυμώνουν,
κι ἄνθρωπος ποῦ δὲ θυμῶναι δὲν εἶναι καλὸς ἄθρο-
πος, κρύβει πάντα δόλο στὴν ψυχὴ του...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Θὰ πεις, ὅπως κρύβει τὸ
δόλο καὶ στὰ μουστάκια του...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Μὴ γελᾷς, Ἀποστόλη.
Ἀθρῶπος ποῦ βᾶφει τὰ μουστάκια του, βᾶφει καὶ τὴν
ψυχὴ του, βᾶφει καὶ τὰ λόγια του... Κοιτάζει μὲ
ὅλα νὰ σὲ ξεγελάσει...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Μὰ ὁ δάσκαλος δὲν τ' ἔχει
βαμένα κι ὅμως ποτὲ δὲ συρῶνται...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ὁ δάσκαλος εἶναι δά-
σκαλος καὶ γιὰ τέτιος πάντα σοῦ παρουσιάζεται.
Μήπως τὸν τσάκωσες ἐσύ καμιά φορὰ νὰ θέλει νὰ
σοῦ παρουσιαστῇ ἀλλωτῆτικος... ἄνθρωπος λογικός, νὰ
ποῦμε;

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Τὸ κάτου κάτου εἶναι καὶ
ξάδερφός σου καὶ τοῦ κάνεις χάρη...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ξάδερφός μου; Δὲν ξέρω
καὶ καλὰ, μὰ ἀφοῦ τὸ λέει... Τὴ συγγένεια λόγου
του τὴν ἀνακάλυψε... Μανία κι αὐτὴ, νάνακαλύ-
φτει συγγένεια μ' ὅλον τὸν κόσμο... ἐξαίτιας τοῦ
Ἀδάμ βέβαια.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Μὰ αὐτὸς λέει πῶς ἡ κυ-
ρούλα σου κι ὁ παπούς του εἶτανε δεύτερα ξαδέφια.

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Κ' ἐγὼ τὸν ἀφίνω νὰν
τὸ λέει... Τί χάνω; Μήπως μοῦ ζητάει νὰν τοῦ πλε-
ρώσω φόρο γιὰ τὴ συγγένειαν;

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Ὅσο γι' αὐτό, ποτέ.

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Αἱ, λοιπόν; Ὅσο γιὰ
τὸν ἀνιψιὸ του ὅμως, τὸ Φωστήρα του...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Ἐνὰς ἀθρῶπάκος ἐκεῖ...
Ποῖον πειράζει;.. Τί μὰς ἔκανε; Ὅσες δικηγορικὲς
δουλιές τοῦ δώσαμε ὅλες καλὰ τὶς δούλεψε. Μὰς
ἀπάτησε σὲ καμιά;

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (εἰσι, σὲ στενοχωρημέ-
νος). Βρε παιδί, δὲ μὲ καταλαβαίνεις... Ἀσε τὸ
δικηγόρο κατὰμῆρος. Γιὰ τὸν ἄνθρωπο σοῦ μιλάω...
Γιὰ τὸν ἀθρῶπάκο σου, καθὼς τονὲ λέει...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Καλὰ, καλὰ! Νὰρίσουμε
λέω γὼ καὶ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν κουδέντα κατα-
μέρος... Τέτιες κουδέντες δὲ βοηθᾶνε καθόλου τὴ
χώνεψη... Ὁ καφές, μάλιστα (στὴ Μαριώ, ποῦ
φέρνει τοὺς καφέδες). Ποῦναι ἡ κυρά σου;

Η ΜΑΡΙΩ. Κάτου στὴν κουζίνα... Κουδεντιά-
ζει μ' ἓναν ἄνθρωπο ποῦ;θε τῶρα δά...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Μὲ τί ἄνθρωπο;

Η ΜΑΡΙΩ. Νὰ, ἀφέντη, μ' ἓναν κακοντυμέ-
νονε... Σὰ διακονιάρη φαίνεται... Τῆς μιλάει σι-
γανὰ καὶ φοβισμένα...

τινὲς τοῦ μεγάλου Λουκρητίου, μαστίζοντες τὰς ἀνθρωπίνους προλήψεις, λάμπουν θεοειδέστερον τῶν ἀστραπῶν τοῦ Ἰουδενάλη. Οἱ ἀληθέστεροι σατυρικοί εἶναι ὁ Δάντης καὶ ὁ Σαίξπηρ, εἶναι ὁ Βύρων καὶ ὁ Σέλλεϋ, εἶναι ὁ Οὐγκώ καὶ ἡ Ἰψέν.

Τὰ δεκατετράστιχα τραγούδια σου τὰ βάρσι-
σες, αὐθαίρετα κάπως συννέτα. Τὸ συννέτο, καθὼς
ξετυλίχτηκεν ἀπὸ τὸν καιρὸ τῶν τρουβαδούρων τῆς
Προβηγγίας, ἴσα μὲ τὰ τῶρα, ὅς κι ἂν μεστώθηκαν
ἀπὸ κάθε λογῆς νοήματα καὶ χισθήματα, πάντα μὲ τίς
στροφές σου, μὲ τίς ρίμες σου, μὲ τοὺς ξεχωριστοὺς
μετρικοὺς τρόπους σου, μένει, κυρίως, κάτι τι πε-
ρισσὰ κομψὸ καὶ στολισμένο σὴν κορινθιακὸ κιονό-
κρανον· τὸ δικό σου τὸ συννέτο, ποῦ θυμίζει πρὸς πολὺ
τὸν ἀνίστημα καὶ τὴν περπατησιὰ τοῦ δημοτικοῦ μας
τραγουδιοῦ, ἔχει τὴν ἀντρίκεια τὴν ἀπλότητα τοῦ
δωρικοῦ στόλου, ἐκεῖ ποῦ ὁ δεκαπεντασύλλαβος μέτα
τοῦ παίρνει ὅλες τίς μορφές καὶ τὰ ταιριάσματα· ἀπὸ
τὰ πρὸ σύμμετρα καὶ κανονικά ὡς τὰ πρὸ ἀσύμμε-
τρα, καὶ τὰ πρὸ παράτολμα, κάποτε, ἀλλασμένα
καὶ χαλασμένα. Καὶ βέβαια· γιατί κι ὁ στίχος δὲν
εἶναι κάτι τι μηχανικόν, κάτι τι ἔσχετο πρὸς τὴν
συγκίνηση καὶ ξεχωριστὸ ἀπὸ τὴν ποίηση. Μόνο ποῦ
μερικά του χαλάσματα καταπνύν νὰ φαίνονται σὰ
λάθια ποῦ σοῦ ξέφυγαν. Μέτα σὴν ποίησή σου βρι-
σκούνται καὶ μουσικώτατοι κι ὅλως διόλου ξεχωρι-
στοὶ καὶ τρυφερώτατοι μονόλογοι· μὰ πρὸ συχνὰ τὸ
αἰσθητικόν σου τὸ ἰδιαιτέρο τὸ περνᾷ ἀπὸ τὸ χωνευτήρι
τῆς σκέψης, καὶ λαχταρισμένο μᾶς τὸ δείχνει· καὶ
μάλιστα καμιά φορὰ ἡ σκέψις σου μᾶς κάνει καὶ ἐμᾶς
νὰ γινόμαστε σκεπτικοὶ ἀπὸ τὸ στίχο σου περισσό-
τερο κι ἀπ' ὅ, τι πρέπει. Αὐτὰ εἶναι λεπτομέρειες.
Μιὰ ἡ γενικὴ ἐντύπωση: Τέχνη μαζὶ λεπτότατη
καὶ δυνατώτατη· σὴν κορμιοῦ λιγνακάμωτου μὲ νεῦρα
ἀπὸ ἀτσάλι, ποῦ τοῦ χεριοῦ του τὸ σφίξιμο σὲ κά-
νει νὰ φωνάζης. Πλάσμα μὲ μάτια οὐρανογάλαζα
καὶ μὲ μάγουλα ροδοκόκκινα.

Καὶ θὰ εἴτανε φρονιμώτερο ἀντὶ νὰ σοῦ στείλω
τὸ γράμμα μου, νὰ τὸ ρίξω στὸ γραμματοκιβώτιο
τοῦ «Νουμά».

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΔΜΑΣ

Κάποτε κατηγορήσανε στὸν Πελοπίδα ἓνα παλληκαρὶ
στρατιώτη ὅτι τονὲ βρίζει· κι ὁ Πελοπίδας εἶπε:

— Ἐγὼ τὰ ἔργατά του τὰ φλέπω, μὰ τὰ λόγια του
δὲν τᾶκουσα.

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ἄκουσε, Μαριώ... Πές
τῆς κυρᾶς σου νὰν τοῦ δώσει τίποτα... Λίγο ψωμί,
κάνα παλιόρουχο... (σὴν ἀπὸ μέσα του). Ποῖος ξέρει
ἂν καὶ τὸ παιδί μου τὸ ἔρημο δὲ διακονεῖ τούτη
τὴν ὥρα...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (ποῦ δὲν ἄκουσε τὰ τελευταῖα
λόγια). Ἐνοια σου, πατέρα, καὶ σ' αὐτὸ ἡ νύφη σου
δὲ θέλει σπρώξιμο... Εἶναι καλὴ νὰ σ' ἀδιάσει κι
ἄλλαίρε το σπίτι...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Τέτια καὶ ἡ μακαρί-
τισσα ἡ μάνα σου... Καλὰ τὸ λένε, ἡ νύφη σὰ θὰ
γεννηθεῖ τῆς πεθερᾶς θὰ μοιάσει... Σὺρε καὶ πέ της,
Μαριώ, σὴν τελιώσει νὰ ῥθεῖ ἀπ' αὐτοῦ νὰν τὴ φι-
λήσω. (Ἡ Μαριώ φεύγει. Ὁ Ἀποστόλης σκύβει
καὶ σκαλίζει μιὰ γλάστρα. Ὁ γέρο-Σεβαστὸς βγάζει
ἀπὸ τὴ μέσα τσέπη τοῦ σουρτουβίου του ἓνα γράμμα,
τὸ ξεδιπλώνει κι ἀρχινεῖ νὰν τὸ διαβάσει. Ὁ γέρος
φαίνεται σὰ νὰ δακρύζει κι ἀναστενάζει σιγανὰ ποῦ
καὶ ποῦ).

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (σκυμένος σὴ γλάστρα).
Αὐτὴ ἡ λατάνια δὲν ξέρω τί ἔχει πάθει καὶ δὲν
μπορεῖ νὰ ἰδεῖ προκοπή... Σιγροσθῆναι σὰ νὰν τίς
κλέφτει κακὸ σαράκι τὴ ζωή... (γυρνώντας κατὰ τὸ
μέρος τοῦ πατέρα του, τονὲ βλέπει ποῦ διαβάσει τὸ
γράμμα) Πάλι τὰναθεματισμένο τὸ γράμμα στὴ μέση;

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΚΗΡΥΓΜΑ

Κυριακὴ 18 τοῦ Δεκεμβρίου.

Βιβλίος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ,
υἱοῦ Δαβὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ.

Μαθ. Α'.

Ὁ Ἅγιος Εὐαγγελιστὴς Μαθθαῖος θέλοντας νὰ
δείξῃ στοὺς ὁμογενεῖς του τοὺς Ἑβραίους, ὅτι ὁ
Μεσσίας, ποῦ προφητεύσανε οἱ Προφῆτες, πῶς θάρτη
νὰ σώσῃ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἀνθρώπους ποῦ
εἶχανε μέσα τους πίστη καὶ φόβο Θεοῦ, εἴτανε ὁ Κό-
ριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, πρὶν παραστήσῃ τίς δι-
δαχὰς τίς σωτήριες καὶ πανέμορφες, πρὶν ἀναφέρει τὰ
θαύματά του τὰ τρανὰ καὶ μεγάλα, ἔγραψε πῶς
καὶ ἡ γενεὰ του ἡ ἀνθρωπινὴ εἴτανε εὐγενικὴ, εἴ-
τανε ὡς καθὼς τὴ θέλανε τῶν Προφητῶν τὰ βι-
βλία· γιατί εἴτανε παιδί τοῦ Δαβὶδ, παιδί τοῦ
Ἀβραάμ.

Γενεὴς γενεῶν ἐπέρασαν ἀπ' τὸν καιρὸ, ὅπου ὁ
Θεὸς ἔταξε στὸν οἶλο του τὸν Ἀβραάμ, πῶς θὰ
δώσῃ σ' αὐτὸν καὶ τὸ σπέρμα του τὴ βασιλεία τῆς
γῆς· γενεὴς γενεῶν ἐπέρασαν ἀπ' τὸν καιρὸ, ποῦ ὁ
Δαβὶδ, τοῦ Ἰσραὴλ τὸ ὑστερογεννητὸ βλαστάρη, ὁ
ποιητὴς βασιλεὺς, τοῦ Γολιάθ ὁ παινεμένος νικητὴς,
ἐβασίλευεν ἀπάνω στὸ δοξασιμένο ὄχι τῆς Σιών,
κι' ἔφτασε τοῦ χρόνου τὸ πλήρωμα, κι' ἔστειλε ὁ
Θεὸς τὸ Γιό του τὸν μονογενῆ γιὰ νὰ ξεπελώσῃ
τὸ τᾶμμα, ὅπου ἔκαμε στὸν Ἀβραάμ, ὅταν ἀπὸ τὰ
βῆθια τῆς Μεσοποταμίας τὸν ἔφερε στὴ χώρα, ὅ-
που ποτίζει ὁ Ἰορδάνης καὶ ἡ δροσιὰ τοῦ οὐρανοῦ
τῆς δίνει τὴν εὐλογία τῶν καρπῶν τῆς γῆς, τὸ
τᾶμμα πῶς θὰ τοῦ δώσῃ τὸ βασίλειο τῆς γῆς καὶ
θὰ πληθύνῃ τὰ ἐγγόνια του σὴν τὴν ἡμμο τῆς θά-
λασσας καὶ τοῦρανοῦ τᾶστέρι. Καὶ διαβαίνουν στοῦ
Μαθθαίου τὴ θεϊκὴ ἱστορία οἱ πρῶτες δεκατεσσαριεὲς
γενεῶν καὶ στήφυχα ὀνόματά τους μιλεῖ τοῦ κόσμου
ἡ ἱστορία γιὰ τὴν ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου νὰ με-
γαλώσῃ ἕως τὰ σύνορα τῆς φιλοδοξίας του, ἂν ἴσως
δὲν ἀκολουθῇ ἀδιάκοπα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ
λέγει στοὺς Ἑβραίους καὶ σ' ὅλον τὸν κόσμον ὁ θεο-
φώτιστος Εὐαγγελιστὴς: Ἐπέρασαν ἀπ' τὸ δρόμο
τῆς ζωῆς λογῆς λογῆς κληρονόμοι τοῦ Ἀβραάμ,
ἀλλὰ τὸ τᾶμμα τοῦ Θεοῦ δὲν ἐγένηκε, γιατί κανένας

τοὺς δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ ψηλωθῇ ἴσα μὲ τὸ θέλη-
μα τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν μπόρεσε κανένας νὰ φορέσῃ
τὰ ὅπλα ποῦ χρειάζονται γιὰ νὰ παρῇ ἡ μεγάλη
κληρονομία. Οὔτε τοῦ Δαβὶδ τὸ ψαλτήρι μὲ τίς πα-
νώριες του στροφές, οὔτε τοῦ Σολομῶντα ἡ ἀμέτρη-
τὴ σοφία βρεθήκανε ἕξια γιὰ τὸ μεγάλο ἔργο τοῦ
Ἰωσαφάτ ἡ θεοφοβία καὶ τοῦ Ἐζεκία ἡ πίστη, τοῦ
Μανασσὴ τὸ μετανόημα καὶ τῆς σκαλίσῃς τῆς Βα-
βυλώνας τὰ δάκρυα καὶ οἱ στεναγμοί, κι' αὐτὰ δὲν
ἐσταθήκανε ἄρκετά. Οὔτε φάνηκε πρὸς δυνατὸς ὁ
Ζοροβάβελ, ὅταν ἐξανάρχετο ἀπ' τὴν ἀλλοτριοποία
τῆς Βαβυλώνας τὰ γόνια τῶν σκαλίσῃς τοῦ Ναβου-
χοδονόσορ, νὰ ξαναρχίσῃ τοῦ κόσμου τὸ κυριεμμεν.
Στὸ τελευταῖον βλαστάρη, τὸ Θεὸ τῆς εἰρήνης, στῆς
σπλαχνικῆς τὸν πατέρα, τὸν ἀγγελο τῆς μεγάλῃς
Βουλῆς, τὸ Γιό τῆς ἀνεκτίμητης Παρθένας, ἐδόθηκε
ἡ ἐξουσία νὰ τελειώσῃ τὴ μεγάλη ὑπόσχεση καὶ νὰ
ὑποτάξῃ τὸν κόσμον ἀπὸ ἀπὸ τὸ γλυκὸ καὶ ἡμερο-
κέρημα του.

Ἀλήθεια· ἀπὸ μέσα ἀπ' τὴν ἡμεροκέρημα τῶν ζη-
ρῶν ὀνομάτων ξεπροβάλλουν ἀλαθευτὰ τὰ πρᾶματα.
Οἱ μελωδίες τῆς λύρας τοῦ Δαβὶδ τοῦ κἄκου ἄκου-
στήκανε ἀπ' τῆς Ἱερουσαλὴμ τὰ ψηλώματα τοῦ
Σολομῶντα ὁ πανώριος νῶος, τὸ χρυσοστόλιστο τῆς
Ἀνατολῆς θάμνα, ἐπείσε κατὰ γῆς, χαλάσματα ποῦ
μὲ τὸ μεγαλεῖο τους δείχνουν τὴν ἀδυναμία τῆς
ἀνθρωπότητος γιὰ ἔργο ἀθάνατο· τοῦ κἄκου ὁ Ὁξίος
ξαπλώνει τοῦ Ἰούδα τὸ κράτος ὡς τὸν Αἰλκνίτικο
κόρφο· ὅλα αὐτὰ τὰ κατωρθώματα εἴτανε ἔργα
πρόσκαιρα· δὲν εἴτανε κείνα ποῦ προμελετοῦσε τὸ
Θεὸς τὸ θέλημα.

Καὶ ὅμως ὅ, τι εἶπε ὁ Θεὸς δὲν εἴτανε νὰ μὴ
γίνῃ. Ὁ ἄνθρωπος μονάχος του, ὅσο κι' ἂν εἶναι,
βασιλεὺς, ὅσο κι' ἂν εἶναι σοφός, πάντα πρόσκαιρα
ἔργα θὰ κἄμῃ, ἂν ἴσως καὶ δὲν κατωρθώσῃ ν' ἀ-
νεθῇ ἴσα μὲ τὸ Θεὸ, μ' ἀγάπη καὶ ταπεινότητα κα-
νὴ πράξῃ ἐκεῖνα, ὅπου μονάχα ἡ θεῖα χάρις κα-
τωρθώνει.

Καὶ νῦν, τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἔφτασε· αὐτὸς
ὁ Θεὸς γίνεται ἄνθρωπος, καὶ ὡς ἄνθρωπος τελειώνει
τὸ μεγάλο ἔργο, ἄνθρωπος τέλειος, ἀνώτερος ἀπ' τὰ
πάθη καὶ τίς ἀνθρωπινὰς ἀδυναμίας. Ὁ κόσμος ὅλος
ἐφραντίζονταν πῶς ὁ Θεὸς ἔταξε τοῦ Ἀβραάμ βα-
σιλεία καὶ δύναμη ὑλική, πρόσκαιρη βασιλεία μὲ
κάστρα καὶ παλάτια, μὲ στρατεύματα καὶ στόλους,
μὲ μουσικὴς καὶ παρὰταξες, μὲ χρυσάφι καὶ πετρά-
δια ἀτίμητα, μὲ σπαθιά καὶ μὲ δοξάρια, μ' αἷμα

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (ἀναστενάζοντας βαθιά).
Ἄχ, παιδί μου εἶναι, ἀδερφός σου εἶναι, Ἀποστόλη
μου...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Τέτιο παιδί καὶ τέτιος ἀδερ-
φός!.. Καλύτερα νᾶλειπε, νὰ μὴ γεννιότανε... Μᾶς
ντρόπιασε τὸν μα, μᾶς ῥήμαξε τὸ σπίτι κι ὁ Θεὸς
νὰ φυλάει μὴ μᾶς τὸ ἀπορημαξέει...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (μὴ σηκώνοντας τὰ μά-
τια του ἀπὸ τὸ γράμμα). Ἐλα, κατέβασε τὸ τζάμι,
Ἀποστόλη, μὴ βγοῦνε τὰ λόγια σου στὴ ρούγα καὶ
δὲν κάνει...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (σηκώνοντας τὸ γέρο, μὲ σι-
γανὴ φωνή, γιομάτη λύπη καὶ παράπονο). Δὲν κά-
νει; Μὰ χρόνια τώρα οἱ ρούγες μὲ τὸνομά μας
ἔχουνε νὰ κάνουν, κι ἀφορμὴ αὐτὸς. Οἱ ρούγες! Καὶ
πότε τίς λογάρισε τίς ρούγες ὁ ἀδερφός μου; Πότε
λογάρισε τί θὰ ποῦνε οἱ ρούγες γιὰ τὸ σπίτι του;

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Παιδί μου εἶναι, ἀδερ-
φός σου εἶναι... Μὴν τὸ ξεχνᾷς... Μετάνιωσε καὶ
συχώρεση ζητάει... Νὰν τοῦ τὴν ἀρνηθῶμε; (Ὁ
Ἀποστόλης σιωπᾷ). Ὁ γέρο-Σεβαστὸς διαβάσει δυ-
νατά)... «Ναί, πατέρα. Ἐφταίει στὸν οὐρανὸ καὶ σὲ
λόγου σου, δὲν ἀξίζω πιά νὰ μὲ λένε γιό σου· κάνε
μὲ σὴν ἓναν ἀπὸ τοὺς ἐργάτες σου»... (ἀπιδρώνει τὸ

γράμμα σὰ γόνιμά του καὶ κοιτάζοντας ψηλὰ σιγο-
λέει σὰ σὲ προσευχή) «...Κι ὁ πατέρα εἶπε στοὺς
σκαλίσῃς του· Γλήγωρα βγάλτε τὴ φορεσιὰ τὴν
πρώτη καὶ ντύστε τον, καὶ δώστε δαχτυλίδι στὸ
χεῖρό του καὶ σπαντάλι γιὰ τὰ πόδια, καὶ ῥέστε
σφαίρες τὸ μισκάρι τὸ θεοτό· κι ἄς φᾶμε, ἄς ξε-
φαντώσουμε. Τὶ αὐτὸς ὁ γιός μου πεθαμένος εἴταν
κι' ἔζητε, χαμένος εἴταν καὶ βρέθηκε...»

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (διακρίνοντας, γλήγωρα καὶ
θυμωμένα). Νὰ σοῦ πῶ τὸ παρακάτω ἐγὼ, πα-
τέρα, τί ἡ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου ταιριάζει περι-
φημα σὲ μᾶς. «Κι ἀρχίσανε νὰ ξεφαντώνουν. Κ' εἴ-
ταν ὁ γιός του ὁ πρὸς μεγάλος στὸ χωράφι. Καὶ
καθὼς γύριζε καὶ ζύγωνε στὸ σπίτι, ἄκουσε τραγου-
διὰ καὶ χοροὺς καὶ κερζόντας ἓνα κοπέλλι τὸ ρω-
τοῦσε τί τᾶχα νᾶναι αὐτὰ. Κ' ἐκεῖνος τοῦπε...»

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Φτάνει, παιδί μου. Μὴν
εἶσαι κακός. Καλὸς θέλω νᾶσαι πάντα...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (ἔρχεται θυμωμένα μὰ ἡσυχᾶ).
Καλός, καλός... Μὰ ἔχ' καὶ κουτός, πατέρα...
Γιατ' εἶναι κουταμάρα νὰ μὴ μιλήσῃ σήμερ... Δυὸ
μέρες εἶναι ποῦ τῶλαβε τὸ γράμμα καὶ τὸ διαβα-
σε χιλίες φορές. Καὶ τὸ πιστέψης. Ὁ μπερμπάνης.
Γιὰ νὰ σὲ συγκινήσει, νὰ σὲ ξεγελάσει, μεταχειρί-
στηκε λόγια ἀπὸ τὸ Βαγγέλιο, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ

κα φωτιές. «Κι' ὅλος ὁ κόσμος ἐγελάστηκε. Κανένας δὲν ἐσυλλογίστηκε τοὺς αἰώνιους καὶ ἀθάνατους νόμους τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, ποὺ μέσα στὴν ἀγκαλιά τους μποροῦνε νὰ κλείσουν ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ νὰ τὴν κρατήσουν σφιγμένη εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· κ' ἦρθε ὁ ἴδιος νὰ τοὺς κηρύξη τὴν ἀπελπισμένη ἀνθρωπότητα. Τοὺς ἐκέρυξε καὶ τὴν ἔσυρε ξοπίσω του μαγεμένη· αὐτὸ τὸ Βασιλόπουλο, τὸ χωρὶς θρόνο καὶ χωρὶς κορώνα, τὸ βασιλόπουλο, ποὺ μιὰ ἡμέρα τοῦ κόσμου ἡ πλάνη κι ὁ φθόνος θὰ τοῦδινε θρόνο ἕνα σταυρὸ καὶ κορώνα ἕνα ἀγκαθένιο στεφάνι, ἐφάνηκε πρὸ δυνάτῳ ἀπὸ τὸ Δαβίδ, πρὸ σοφῷ ἀπὸ τὸ Σολομῶντα, πρὸ μεγάλῳ ἀπ' ὅλο του τὸ βασιλικὸ συγγενολόγι.

Κοιτάξετε, ἀνθρώποι τὸ ἔργο του· ὅλος ὁ πολιτισμένος κόσμος σήμερα πιστεύει στὸ νόμῳ του, κι' ὅπου ἐκπλώνεται τὸ φῶς τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς σωστῆς προκοπῆς, ἐκεῖ καὶ τὸ νόμῳ του λατρεύεται καὶ προσκυνεῖται· εἴθνη ἡ κληρονομία του, καὶ μετόχι του τὰ πέρατα τῆς γῆς. Αὐτὸ τὸ μᾶθημα μᾶς δίνει ὁ θεὸς Εὐαγγελιστὴς μὲ τὰ ὀνόματα τῆς γενεᾶς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Γιοῦ τοῦ Δαβίδ, τοῦ Γιοῦ τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ ἀθανάτου Βασιλέα, ὅπου τοῦ πρέπει δόξα καὶ προσκύνηση εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ο ΚΗΡΥΚΑΣ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Livre, qu'un vent l'emporte

En France où je suis né :

L'arbre déraciné

Donne sa feuille morte.

HUGO

ΣΤΗΝ κ. ΚΑΤΙΝΑ ΨΥΧΑ

Ἄβρα, χαρτί, γλυκιὰ ἄς σὲ πάρει

σιτὴ γῆς ποὺ λαχταρῶ·

φύλλο του στέλνει ὡχρὸ

βαθυεξορρίζωτο πουρνάρι·

Α. Α.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν ἀρ. 10

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κεντρικὰ τῆς Πλατείας Συνταγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν Σταθμοῦ Τροχιδόρου (Ὁφθαλμιατρειῶν), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάου.

Ἡ συνδρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΕΙΠΑΜΕ

πὺς τὸ μαρτυρῆστο τοῦ «Πολιτικοῦ Συλλόγου» ποὺ ζητάει μεταβολὴ τῆς κατάστασης τῶν ὑπογράφει καὶ μερικοὶ δημοσιογράφοι, ποὺ πᾶει νὰ πεῖ πὺς κ' ἡ ἀφεντιά τους λαχταροῦν ἀλλαγὴ καὶ γι' αὐτὸ μῆχανε στὸ Σύλλογο, καὶ γι' αὐτὸ ὑπόγραψαν τὸ μαρτυρῆστο του. Ἀρχίσαμε λοιπὸν νὰ μελετᾶμε τίς ἐφημερίδες ποὺ βγάζουν αὐτοὶ οἱ κύριοι, νὰν τίς μελετᾶμε μὲ προσοχή, νὰ προσπαθοῦμε νὰ ξετροπώσουμε καμιά ἰδέα γερὴ κάτου ἀπὸ τὰ ρητορικὰ καταπλάσματα τῆς ἀρθρογραφίας τους, μὰ τίποτα, τίποτα. Τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια. Τότε τί εἶδος ἀλλαγῆς ζητᾶνε, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι δὲν τὸ καταφέρανε νὰλλάξουν;

Ἄ μᾶς ποῦνε πὺς περιμένουν νὰλλάξει πρῶτα τὸ Πολίτευμα νὰ νὰλλάξουν ὕστερα κι αὐτοὶ—ἂ μᾶς τὸ ποῦν αὐτό, νὰ εἰστε βέβαιοι πὺς καὶ οἱ ἴδιοι θὰ γελοῦν κάτου ἀπὸ τὰ μυστάκια τους. Γιατὶ τὸ ξέρουν πολὺ καλά, δὲν εἶναι καὶ κουτοὶ οἱ ἀνθρώποι, πὺς πρέπει πρῶ-

τα κι ἀρχῆς νὰλλάξει ἡ κοινὴ γνώμη, νὰ φρονιμέψει, νὰρχινῆσει νὰ γίνεται γνώμη γερὴ κι ὄχι γνώμη σακάτισσα καθὼς εἶναι τώρα, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ φέρει ἡ ἴδια ὕστερα καὶ τὴν πολιτικὴ ἀλλαγὴ. Μὰ ἡ κοινὴ γνώμη, καὶ πρῶτα καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ περιφρονημὸν μαρτυρῆστο, θρέφεται μὲ τὸ ἴδιο ἀπαγορευτὸν ποὺ μαγερεύεται σὲς ἴδιες ἀγάνιστες χυτρες ποὺ λέγονται Ἀθηναῖκες ἐφημερίδες. Τὸ μαρτυρῆστο τῶν ὑπογράφει καὶ ὁ κ. Ἰωάνναρος τῆς «Ἐσπερινῆς» καὶ ὁ κ. Γιολντάσης τῆς «Ἀστραπῆς» καὶ ὁ κ. Κανελλίδης τῶν «Καιρῶν». Εἴδατε καμιά μεταβολὴ ἀπὸ τότε ἵσαμε σήμερα σὲς ἐφημερίδες τους;

Ρουκέτα λοιπὸν κι αὐτό, ποὺ γιὰ μιὰ στιγμὴ φώτισε τὴν πολιτικὴ σκοτεινιά μας καὶ μᾶς ἀπόμεινε τώρα, γιὰ θύμηση, τὸ καυκαλισμένο κοντάρι της.

—«ΜΙΑΝ ΜΟΝΟΝ

λέξιν ἔχω ἀκόμη νὰ προσθέσω ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν: ἐπρωτλήσαμε εἰς τὰ διηγήματα καὶ εἰς ἄλλα τινὰ λογοτεχνικὰ μέρη νὰ μεταχειρισθῶ τὴν νέαν μας γλῶσσαν, τὴν ζωντανήν, ἡ ὁποία ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι ἔγραφε εἰς ὅλον τὸν ἄλλον κόσμον, παρημελῆθη τόσον πολὺ ἀπὸ ἡμᾶς· ἐν τούτοις ἡ δορὴ συνείδησιν, οὐ αὐτὴ εἶναι ἡ γλῶσσά μας—δηλαδή ἕνα μέρος μεγάλον τοῦ ἔθνικοῦ μας ἔργου—κατὰ τὴν ἑλὸν περιεσσότερον ἔδαφος εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν. Ἄν δὲν γράφομεν ἀκόμη ὅλας τὰς γραπτὰς μας σκέψεις εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτήν, δὲν σημαίνει πρὸ 58 ἐτῶν ἐγράφοντο καὶ τὰ ποιήματα εἰς τὴν καθαρὴν ὡς τότε, τώρα εἰσάγεται, συστηματικῶς σχεδόν, ἡ ζωντανὴ μας γλῶσσα καὶ εἰς τὴν πεζὴν λογοτεχνίαν. Ἀἴτιον ἢ μεθαιτιον θὰ προχωρήσωμεν περὶσσότερον. Ἰσως εἶναι μάλιστα καλὸν ἡ μεταβάσις αὐτὴ νὰ γίνῃ βαθμηδὸν καὶ ἡπίως, διὰ νὰ μὴ ἐγείρῃ πόλεμον καὶ ἀντιδράσεις. Ἄν τὸ μικρὸν μου βιβλίον συντελέσῃ—ἔστω καὶ ἐλάχιστον—εἰς τὸ νὰ ἀγαπηθῇ κάπως περὶσσότερον εἰς τὸν τόπον μας τὸ βιβλίον ἐν γένει—δηλαδή ἡ φορὴς καὶ ἡ γνώσις, καὶ ἡ σκέψις, καὶ ἡ πολιτικὴ—, θὰ εἶναι εὐτυχής, διότι ἡ ἀγάπη τοῦ βιβλίου εἶναι, νομίζω, ἡ βᾶσις τῆς πνευματικῆς προόδου καὶ ἑθνικῆς.

Κοιτάει ἀπὸ ἀργεῖλα αὐτό. Κι ἀπὸ κάτου ὑπογράφει Νικολ. Χατζιδάκης καθηγητὴς Πανεπιστημίου. Τίποτ' ἄλλο.

Ὅτε βγῆκε ἡ «Ματιὰ» τοῦ Ἀβάρου μὲ τὸ

μεταφρασμένο τὸ Βαγγέλιο, τὸ βιβλίον τὸ προδοτικόν, καθὼς ὁ ἴδιος ἄλλοτε τῆριζε. Πόσοι δὲ ληστεύουν καὶ δὲν ἀτιμάζουν μὲ τὸ Βαγγέλιο στὰ χέρια; Νὰ ποῦ κ' ἕνας γιὸς παραλυμένος, ἕνας ἄθροπος ἄτιμος, ἕνας ποὺ σκότωσε τὴ μάνα του καὶ φαρμάκωσε τὰ γερατιὰ τοῦ πατέρα του, ἔρχεται τὸ Βαγγέλιο στὰ βρῶμικα τὰ χέρια του κ' ἐρχεται μὲ δαῦτο νὰ σοῦ κλέβει τὴ συχώρησιν...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (κάνοντας νὰ σηκωθεῖ, ξαναπέφτει σὴν πολιτρονᾶ). Παιδί μου, Ἀποστόλη μου, μὴ γιὰ τὸ Θεό... Μὲ σκοτώνεις...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Τὸ παράπονο μὲ πῆρε, πατέρα, καὶ ξεσπάω. Δὲ βαστάω ἄλλο. Πνίγηκα. Τὸν ἀδερφὸ αὐτὸν κ' ἐγὼ τὸν ἀγάπησα... κ' ἐγὼ παρὰ-βλεψὰς τίς παραλύσεις του... συχώρεσα τίς παλιὰς ἀνθρωπείας του... λησμονῆσα τὴν ῥίμαξιν ποῦ φερε σπῆτι μᾶς... Εἶναι ὅμως κ' ἕνα μαῦρο σημάδι, τὸ στερνὸν του, μέσα στὴν πίσσα τῆς ζωῆς του, ποὺ δὲν τὴ λησμονῶ, ποῦ δὲ θὰν μπορέσω νὰν τὸ λησμονῶ ποτέ... Καὶ κλεισμένα τὰ μάτια μου κι ἀνοιχτὰ σὰν τᾶχα, πάντα βλέπω ἕνα ἀδύνατον χέρι νὰ σηκώνεται νὰ χτυπήσῃ ἕναν πατέρα σεβαστό, ἕναν ἀπρομάλλη γέροντα, καὶ πάντα βλέπω μιὰ γλυκιὰ καὶ ἡμερὴ γριούλα νὰ σιγοσβῇ ἀπὸ τὸ μαράζι τῆς βλογώνας, ἀντὶ νὰ καταριέται, τὸν ἄτιμο, τὸν

παραλυμένο γιὸ της. Τὰ ξέχασες, πατέρα, λόγου σου αὐτά; Δὲν τὸ βλέπεις πᾶς τὸ χέρι τοῦ παιδιοῦ σου νὰ σηκώνεται κατὰ πῆνον σου καὶ δὲ βλέπεις τὴ μάνα μου νὰ πεθαίνει ἕνα μῆνα ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἡγρία ἐκείνη σκηνή;

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (σκύβοντας τὸ κεφάλι σὲ στήθια του). Πατέρας εἶμαι καὶ ξεχνᾶω. Εἴχασε κ' ἐσύ... Ἄλλον ἀδερφὸ δὲν ἔχεις... Ποῦ τραβᾶω πᾶς; Στὸν τάφο. Βδομήντα χρόνους ἄθροπος, κορμὶ χιλιοβασανισμένο καὶ ψυχὴ κατακουρασμένη ἀπὸ τίς θλίψεις καὶ τίς συμφορὰς, τί ζητάω ἄλλο παρὰ τὰ δύο μου παιδιὰ νὰ μ' ὁδηγήσουνε στὸ στερνὸν μου κ' αἰώνιος κατατόπι; Εἴχασε κ' ἐσύ, παιδί μου, μὴν ἀρνηθεῖς τοῦ πατέρα σου τὴν στερνὴ αὐτὴ χαρά...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (καθισμένος σὴν ἀριστερῇ μερίᾳ τοῦ τραπέζιο, ἀντικρὺ στὸ γέρο, κρατᾷ, σκυφτός, τὸ κεφάλι του μὲ τὰ δύο του τὰ χέρια, δίχως νὰ κοιτάξῃ τὸν πατέρα του· μιλάει σιγὰ καὶ κομματιαστὰ, σὰ νὰ μιλάει μοναχὸς του). Θέλω νὰ ξεχάσω, μὰ δὲν μπορῶ... Τί νὰ κάνω; Τὸ φταίξιμό του μεγάλο. Ἀπὸ τότες ποῦνιωσε τὸν κόσμο, ἀπὸ δεκαπέντε χρόνους, νὰ πείς, παιδί ἵσαμε σήμερα, ποῦ φτασε στὰ τριανταπέντε, κάθε περπατησιὰ του καὶ στραβοπάτημα...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (σὸν ἀπὸ μέσα του).

Ἄλλοιμονοι!.. Ἄλλοιμονοι!..

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (ἐξακολουθώντας, δίχως νὰ προσέξει καὶ σὸν πατέρα του). Κακὸ δὲν εἶναι ποῦ νὰ μὴν τὸ γούτηκε. Χαρτοπαίχτης, γυναικῆς, μπεκρῆς, ὅλα τᾶχα. Μᾶς γονάτισε στὰ ἔξοδα. Ὅσο νὰ πληρώσουμε τὰ παλιὰ τὰ χρέγια, καινούρια μᾶς παρουσίαζε, κι ὅ,τι δὲν τοῦ δίναμε τόπαιρνε μὲ τὸ ζορμπαλίκι του. Δούλα ἔμορφη νὰ μπῇ σπῆτι, ἀδύνατο. Ὅτ' ἐγινόταν ἐρωμένη του καὶ θάρεσε μὲ σκάνταλο... (σωπαίνει λίγο). Ὅπου κι ἂ διάβηκε ἄφουσε σημάδι τοῦ τῆν ἀτιμῆ. Μᾶς ἔχασε. Μᾶς ἐσῆψε. Τὸ νόμα τοῦ Σεβαστοῦ (σηκώνει τὰ μάτια του καὶ κοιτάζει τὸν πατέρα του λυπημένα) τὸ νόμα σου πατέρα...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (σκυμένος καθὼς εἶναι, δίχως νὰν τὸν κοιτάξῃ καθόλου). Ἀφῆ' τα, παιδί μου, μὴν τὰ μελετᾷς... Ἀφῆ' τα...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (μαλακώτερα, σκύβοντας πάλι τὸ κεφάλι του). Τένορα σου, πατέρα, ποῦ τὸ παρὰ-λαβὴς τιμημένο κι ἀπεχθάνιστο ἀπὸ τοὺς γονιούς σου, τὴ μόνη σου κληρονομιά, μαθῆς, τὸ κύλησε στὸ βούρκο. Τί νὰν τοῦ πρωτοθυμηθῶ; Τὸ στερνὸν τοῦ ἀντραγαθῆμα μού φτάνει (σωπαίνει γιὰ λίγο). Γιατί, σὰν ἀπὸ μέσα του, σιγὰ καὶ ἀργὰ, ἐξακολουθεῖ. Ἦρθαν τὰ Βαγγελικά. Ὁ παλιχαράς μας, τὸ στο

τίτλο του «Υφηγητής στο Πανεπιστήμιο», κάποιος δικός μας πήρε το βιβλίο στα χέρια, το γλυκοκοίταξε και είπε στοχαστικά:

—Νά ένας σταθμός σημαντικός! Ποιος μπορεί να μου τέρνεται πώς σε πέντε δέκα χρόνια δε θα δοῦμε σε βιβλίο, γραμμένο στη δημοτική, τὸν τίτλο «καθηγητής στο Πανεπιστήμιο»;

Δὲν πέρασαν οὔτε πέντε μῆνες καὶ νὰ πού καθηγητής στο Πανεπιστήμιο μισοβγάζει βιβλίο του στη δημοτική καὶ μιλάει τόσο γνωστικά καὶ καλοσυνειδητά γιὰ τὴ γλώσσα.

Τὸ βιβλίο πού μᾶς ἐτοιμάζει ὁ κ. Χατζιδάκης εἶναι εἶδος ἡμερολόγιο, λέγεται «Νέα Ζωή» καὶ θάχει μεταφρασμένα ποιήματα, δηγήματα, μελέτες κτλ. ἀπὸ τίς ξένες φιλολογίες. Ὁ κ. Χατζιδάκης, βλέπετε, δὲν εἶναι σχολαστικός, ἀφοῦ ἐρχεται νὰ μᾶς διδάξει πὺς μόνο με τὴν ξερὴ ἐπιστήμη δὲ γίνεται κανεὶς ἐπιστήμονας. Τέτιοι δασκάλοι ὠφελοῦνε ἀληθινὰ τὸ ἔθνος καὶ τοὺς βγάζει κανεὶς κἄτου καὶ κἄτου τὸ καπέλλο του.

ΚΑΠΙΟΣ

φίλος μᾶς γράφει πὺς πήρε τὴν περασμένη Κυριακὴ ἡ γυναίκα του τὸ «Νουμά» καὶ διέβασε τὸ «Κυριακάτικο κήρυγμα» στὰ παιδιὰ της. «Τὸ ἴδιο, μᾶς γράφει, θὰ γίνεται καὶ Κυριακὴ ἂν ὁ Νουμάς ξακολουθεῖ νὰ δημοσιεύει Κήρυγμα».

Τὸ Κήρυγμα θὰ ξακολουθήσει — τὸ ἐλπίζουμε τουλάχιστο — καὶ ἡ γυναίκα τοῦ φίλου μας φερθήκε σὰν ἀληθινὴ μάνα ἀφοῦ τόνισε πὺς ἔτσι πρέπει νὰ δείχνεται ἡ θρησκεία στὰ παιδιὰ: ὁμορφὴ καὶ διδαχτικὴ

Ἀφοῦ στίς ἐκκλησίες οἱ ἱεροκήρυκες κοιτάζουνε μόνο πὺς νὰ φτιάχνουνε βροντερὲς ρητορικὲς κορώνες, καὶ ἀφοῦ στίς Ἀθηναϊκὲς ἡμερίδες ἡ θρησκεία κατάντησε πενταρολογικὸ ἀνάγνωσμα μπορεῖ νὰ περηφανεύεται ὁ «Νουμάς» πὺς στηλώνει αὐτὸς τὸ μόνο σεμνὸ βῆμα ἀπὸ τὸ ὁποῖο θάκουγεται καὶ Κυριακὴ ὁ λόγος τῆς Ἀλήθειας. Ἱεροκήρυκας καλῦτερος ἀπὸ τὴ μάνα δὲν εἶναι. Καὶ νὰ πού δίνουμε σήμερα με τὸ «Κυριακάτικο Κήρυγμα» τὸ μέσο στοὺς τέτιους ἱεροκήρυκες νὰ μορφώσουνε χριστιανικά μὰ καὶ ἐθνικά τοὺς μικροὺς ἀκουστάδες τους.

ΕΠΙΡΕΠΕ

ἀλλάζει τὸ Ὑπουργεῖο γιὰ νὰ μᾶς ξεφορτωθεῖ ὁ

κ. Πετρούλιας. Ὁ κ. Καλότυχος μένει ἀκόμα ἀκούνητος στὴ θέση του, καὶ ἂν εἴν ἀνάγκη νὰ ξαναλλάξει τὸ Ὑπουργεῖο γιὰ νὰ πᾶει καὶ λόγου του νάνταμῶσαι τὸ συνάδερφό του, τότε ἂς γίνῃ μὴ ὦρ' ἀρχύτερα καὶ αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ. Ἀλλιώτικα, βλέπετε, στὸ Ρωμᾶϊκο δὲ γίνεται δουλιὰ παρὰ με ὕπουργικὲς ἀλλαγές.

Ὅσο γιὰ τὸν κ. Φιλ. Γεωργαντζά πὺς πήρε τὴ θέση τοῦ Πετρούλιας, ἐνῶ μοναχὰ μπορούμε νὰ πούμε πὺς ἔπρεπε δηλ. νὰ κυβερνιέται ἀθροῦν καὶ ὄχι ρουσφετικά τὸ Ρωμᾶϊκο γιὰ νὰ μὴν παύεται ποτὲ ὁ Γεωργαντζάς.

ΚΥΜΑΤΑ

Μὲ τὰ φτερά τ' ἀφρόχρυτα
Τὰ δόλοσπρα ἀπλωμένα
Περνατε ταξιδιόρικα
Μ' ἀνάλαφρη βοή,
Μέσ' ἀπ' τὰ καταγάλανα
Πλατιά πλημμυρισμένα
Νερά πού σὰς ἐγέννησαν
Μὲ τοῦ βοριά πνοή.

Καὶ νοιώθω με τὴν ὕψη σας
Σὰν κάπιο παραμῦθι
Νὰ μ' ἀναβρῶναι ἀπ' ἀγνωστὴ
Καὶ μυστικὰ πηγὴ
Σὲ πονεμένα ἀφρόχρυτα
Πὺς θλιβερά ἐξεχύθη
Ὁ πόνο, πού σὰς γέννησε
Νεράιδιν πηγὴ.

Καὶ νοιώθω ἀπὸ τὰ βάθια σας,
Σὰν εἶδος παραμῦθι,
Ν' ἀπλώνεται τριγύρω σας
Σὰ βόγγος σιὸν ἀχὸ
Τὸ ζωντανὸ παράπονο
Πὺς τὰ πλατιά σας στήθη
Καὶ τὸ μικρὸ τὸ κλάμμα σας
Θωρὸ λευκὸν ἀφρό.

ΝΑΣΙΝ ΠΟΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ

(Τῆς Μιτυλήνης)

B.

Ἦταν μὴ φερὰ μὴ πολὺ φτωχὴ γυναίκα καὶ εἶχε τρεῖς κόρες. Αὐτὲς με τὴ ξενοδολεὶὰ περνοῦσαν τὸ σπῖτι τους. Ἐνα βράδυ καθὼς πού συνήθιζαν καθίσαν στὸ νυχτέρι καὶ ἐκλωθάν μπαμπάκι. Γιὰ νὰ κλώθουν ὅμως με προσοχὴ καὶ νὰ μὴ κἀνουν κόμπους, ἔβαλαν στοίχημα, ὁποιανὴς κλωστή κοπῇ νὰ τὴ σφάζουν. Ἡ πρὶ μικρὴ ὅμως δὲ συμφωνοῦσε, γιατί ἐκλωθε καὶ ἡ μάνα τους. Ἐκεῖ πού ἐκλωθάν κόπηκε τῆς μάνας ἡ κλωστή, καὶ οἱ δύο οἱ μεγάλες ἀποφασίσαν νὰ τὴ σφάζουν, μὰ ἡ μικρὴ δὲν τίς ἔφινε, καὶ εἶπε πὺς εἶναι ντροπὴ νὰ σφάζουν τὴ μάνα τους, καὶ τὴ συχώρεσαν. Ἀρχισαν πάλι νὰ κλώθουν, μὰ κατὰ κατὰ τὴ κόπηκε πάλι τῆς μάνας ἡ κλωστή. Τότε πιά δὲν ἔκουναν τὴ μικρὴ καὶ τὴν ἔσφαζαν. Ὑστερὰ τὴ μαγείρεψαν, τὴν ἔραγαν καὶ πέταξαν τὰ κόκκαλά της μέσα σ' ἕνα χάλασμα, κρυφὰ ἀπὸ τὴν μικρὴ. Καὶ τῆς εἶπαν τῆς μικρῆς πὺς τὴν ἔθαψαν. Αὐτὴ ὅμως εἶδε τί τὴν ἔκαμαν, παίρνει ἕνα καλάθι, πηγαίνει μέσα στὸ χάλασμα κα μαζεύει τὰ κόκκαλα, ὕστερὰ σκάπτει ἕνα λάκκο κάτω ἀπὸ τὴ σκάλα καὶ τὰ θάπτει. Σαραντα μέρες καὶ σαράντα νύχτες τὰ θύμιαζε. Μὴ μέρα πού ἔλειπαν οἱ ἀδελφές της καὶ εἶταν μονάχη, ἔνοιξε τὸ λάκκο καὶ βρῖσκει μέσα ἕνα καρδί. Τὸ σπᾶνει, καὶ βρῖσκει μέσα τρεῖς φορεσιὲς κεντημένες. Ἡ μὴ εἶταν θάλασσα με τὰ ψάρια, ἡ ἄλλη οὐρανὸς με τ' ἄστρα, καὶ ἡ ἄλλη κάμπος με τὰ λουλούδια. Βρῖσκει καὶ μὴ φάρσα δλόχρυση, ἕνα ζευγάρι παπούτσια χρυσά, κα μὴ κορὸνα ὅλο διαμάντι. Ὑστερὰ ἀπὸ μερικὲς μέρες γίνονταν ἕνας γάμος καὶ πῆγαν οἱ μεγάλες ἀδελφές καὶ τῆς εἶπαν νὰ πάγῃ καὶ ἐκεῖνη. Μὰ αὐτὴ τὸν εἶπε πὺς δὲν ἔχει ὄρεξη νὰ πάγῃ στὸ γάμο. Σὰν ἔφυγαν οἱ ἄλλες οἱ δύο, σηκώνεται καὶ αὐτὴ, βάζει τὸν οὐρανὸ με τ' ἄστρα, τὰ παπούτσια τὰ χρυσά καὶ τὴν κορὸνα, καθάλλικε τὴ φάρσα, καὶ πηγαίνει στὴν ἐκκλησιὰ τὴν ὥραν πού γίνονταν ὁ γάμος. Μπαίνει μέσα ἀνάθει ἕνα κερί, τρελλαίνει τὸν κόσμον με τὴ μορφὴ της, ὕστερὰ βγαίνει καὶ φεύγει. Στὴ μέση τοῦ δρόμου πού πῆγαινε στὸ σπῖτι τους εἶτανε μὴ βρύση πού πότιζε τὸ βασιλόπαιδο τ' ἄλογό του. Ἐκεῖ στάθηκε, πότισε τ' ἄλογό της

λίδη τῆς γενιᾶς μας, ἔτυχε, βλέπεις, νῆναι καὶ φοιτητής, ἂς εἶχε περάσει καὶ τὰ τριάντα. Παναστάτης λοιπὸν καὶ ἡ ἀφεντιὰ του ἀπὸ τοὺς πρώτους νὰ σώσει τὴ θρησκεία, ἀφοῦ εἶχε βρῖσει καὶ ἕνα ἱερὸ καὶ ὁσιο—νὰ σώσει τὴν πατρίδα, ἀφοῦ τὴ ντροπίαζε με τὰ ξεστρίπωτα φερσίματά του—νὰ σώσει τὴ γλώσσα, ἀφοῦ δέκα χρόνια φοιτητής καὶ οὔτε ἔνοιξε ποτὲ βιβλίο νὰ δει σὲ ποιά γλώσσα εἶτανε γραμμένο...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (πάλι σὰν ἀπὸ μέσα του). Ἀλήθεια μιλάς, πού κάλλιο νὰ μιλοῦσες ψέματα...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Ὅλ' αὐτὰ βλέπεις, πατέρα, κιντυεύανε καὶ ἔπρεπε νὰ σωθῶν, καὶ νὰ σωθῶν μελίστα ἀπὸ τὴν ἀφεντιὰ του καὶ ἀπὸ τοὺς ὁμοίους του. Πρῶτος λοιπὸν καὶ καλῦτερος στίς βρισιὲς καὶ στίς διαδήλωσες... πρῶτος παντοῦ, σὲ καὶ μασκαρωκάμωμα... Πολεμιστὴς καὶ ἀθρογράφος... με τὴν πέννα καὶ με τὸ πιστόλι... Ἐγραφε τότες καὶ ἄρθρα, ὁ ἀγράμματος, ὁ παλιὰθροπος, ὅπως τότες καὶ τότες ἄλλοι, βρίζοντας καὶ αὐτὸς τοὺς ἀπεμπολοῦντας—πού νὰ με κρεμάσουνε καὶ ἂν ἤξερε τί σήμαινε ἡ λέξη—τὴ θρησκεία καὶ ἐκχυδαίζοντας τὴ γλώσσα... Τὴν καταραμένη μέρα, στίς ὀχτὼ τοῦ Νοέβρη...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (σηκώνοντας τὸ κεφάλι του πρὸς τὰ πάνω, εἶσι σὰν ἀλαφιασμένος). Παιδί μου, μὴ μοῦ τὴ θυμίζεις αὐτὴ τὴ μέρα... Μὴ μοῦ

θυμίζεις τὴ ντροπὴ τῆς πατρίδας μας... Ἄν εἶσαι πατριώτης, ἂν εἶσαι παιδί μου, ξέχασ' τη, θάφ' τηνε!.. Ἀτιμὴ μέρα... ἄτιμη, πού στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας σκοτώθηκε ἡ Ἀλήθεια καὶ θάφτηκε ἡ λευτεριά τῆς Σκίψης... Ἀτιμὴ μέρα, ἄτιμη!.. (ξανασηκώνει τὸ κεφάλι του κουρασμένος).

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (παίρνει τὴν καρέκλα του καὶ πάει καὶ κάθεται λίγο μπροστὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι, καταμεσίς στὴ σιγῇ, ἔχοντας γυρισμένη τὴ ράχη του στὸν πατέρα του). Ἀτιμὴ τὴ λέω καὶ ἐγώ, ἄτιμη... Αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἄτιμη μέρα πού ματοβάφτηκε μ' αἷμα ἀδερφικό ὁ δρόμος τοῦ Κοραΐ καὶ καταντροπιάστηκε ἡ πατρίδα μας, μᾶς κόπιασε τὸ βράδι σπῖτι περήφανος καὶ καμαρωτός, γιατί ἀντραγάθησε, νὰ πάρει τὰ συχαρήκια μας. Εἴχαμ' ἀποφάει καὶ καθόμαστε δὴ κουδεντιάζοντας γιὰ τὴ μεγάλη συφορά καὶ μὴ ξέροντας τί γίνεται ὁ Γιάννης. Ἐκεῖ, στὴ θέση πού καθόμουνα πολυῶρα, καθότανε ἡ δόλια ἡ μάνα, καταφαρμακωμένη ποτάμι τὰ μάτια της. Τοῦ λόγου σου, πατέρα, σὰν πεθαμένος, ἄχνα δὲν ἐβγάλες ἐγὼ φούντωνα ἀπὸ τὸ κακό μου. Ἡ Ἐλπίδα κοίταζε νὰ μᾶς παρηγορήσει ὅλους, ὁ Ἀντώνης, μικρούλης τότε, δὲν ἤθελε νὰ κοιμηθεῖ ἀνησυχώντας γιὰ τὸ θεῖό του. (Λίγο πρὸς ὡρὰ). Ἀνοίγει τότε ἡ τζαμόπορτα καὶ μπαίνει ὁ Γιάννης ἀγρι-

μένος καὶ λαχνασμένος. Γυρνῶσε ἀπὸ τὸ πατριωτικὸ μακελειό. «Παιδί μου, Γιάννη μου, ἦρθες;» τὸν ρωτᾷ χαρούμενη ἡ μάνα, σφουγγίζοντας τὰ δάκρυα της. Ἐγὼ δὲ μίλησα καθόλου ἡ Ἐλπίδα εἶπε κάπιο χωράτο. «ἦρθα, μαλιστα» φώναξε με περηφάνεια, «ἦρθα νικητής καὶ τροπαιοῦχος! Τοὺς φάγαμε τοὺς ἄτιμους!» Τότε λόγου σου, πού ἔβραζε, φαίνεται, ἀπὸ ὦρα δίχως νὰν τὸ δείχνεις, τὸν κοίταζες κατὰματα θυμωμένη καὶ τοῦ εἶπες: «Γιὰ τοὺς ἄτιμους μιλάς; Ἀτιμοὶ εἶναι ὅσοι ντροπιάζουν τὴν πατρίδα, ὅσοι σκοτώνουν τὴν Ἀλήθεια, ὅσοι μᾶς ἀμποδίζουν νὰ γγαλιόμαστε τὴ ζωὴ καὶ νὰ τραφεῖς μπερσὶ. Ἀτιμοὶ εἶναι ὅσοι δολοφονήσαν ἀθώους πολῖτες σήμερα, καὶ ἀλλοίμονο ἕνας ἀπὸ τοὺς ἄτιμους αὐτοὺς εἶναι καὶ ὁ γιός μου!» Τότε, πατέρα, ὁ γιός σου σὲ ζύγωσε καὶ, γροθιάζοντας τὰ χέρια, σοῦ φώναξε με λύσσα: «Πᾶρε τὰ λόγια σου πίσω, γεροξεκουτιάθη, πᾶρε τὰ λόγια σου πίσω, μαλλιαρέ, προδότη, πού δὲν ξέρεις τί ξερνάς!» Κ' ἐπειδὴ λόγου σου ξανάειπες τὴ λέξη «ἄτιμοι», ὁ γιός σου σήκωσε τὸ χεῖρ νὰ σὲ χτυπήσει. Ἡ Ἐλπίδα πού καθότανε σιμά σου πρόσταξε καὶ τοῦ τὸ κράτησε ἡ μάνα λιγοθύμησε καὶ σωριάστηκε καταγίς ὁ Ἀντώνης ἔβαλε τίς φωνές: ἐγὼ χύμησα καὶ τὸν ἄρπαξα ἀπὸ τὸ σβέρκο καὶ τοῦ λόγου σου τοῦ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΤΟ ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΣΚΟΚΟΥ

Φίλιππε «Νουμῶν»,

Τὸ φετεινὸ «Νεκρολόγιον» τοῦ Σκόκου δὲν τὸ διάβασα, διάβασα ὅμως κάποιον ἄρθρον τοῦ κ. Ξενόπουλου (γεμᾶτο, φυσικῶς, θαυμασμὸ καὶ κοίση) καὶ ἀπ' αὐτὸ εἶδα πὼς καὶ φέτος μερικοὶ ἀπὸ τοὺς δι-
κούς μας συδράμεινε τὸ φιλολογικὸ αὐτὸ διακονίον. Τί νὰ σοῦ πῶ, ξαφνιάστηκα ἔχ' ἴλιγο, γιατί' θυμᾶ-
μαι πὼς πέρσιν ἀκόμα ὁ κ. Νεκρολόγιος, στὰ Σου-
ριακά, νὰ πῶμε, ἔβρισε ἀδίκαντρα καὶ δημοτικὴ καὶ δημοτικιστάδες, καὶ θαρροῦσα πὼς φέτος θ' ἔ-
βαινε τὸ Νεκρολόγιό του γεμᾶτο ἀπὸ τίς νεκρολο-
γίες του καὶ ἀπὸ ἄρθρα δυὸ τριῶν ὁμοίων του μοναχῶν. Γελάστηκα ὅμως, γιατί' ἔβρισε τοῦ δώσανε καὶ δημο-
τικιστάδες, καθὼς μᾶς βεβαιώνει ὁ φίλιππος κ. Γρη-
γόριος, κ' ἔτσι, μαζί με τ' ἄρθρα του, τοῦ δώσανε καὶ τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς ξαναβρίσκει ἄλλη μιὰ φορά ἀκόμα.

Μπορεῖ καὶ νὰ γελιέμαι, μὰ μοῦ φαίνεται, φίλε «Νουμῶν», πὼς γὰρ νὰ πᾶι μπροστὰ ὁ ἀγώνας μας μᾶς χρειάζονται καλὸι συγγραφεῖς, μὰ πρῶτα πρῶτα μᾶς χρειάζονται ἄνθρωποι μὲ χαρακτήρα. Εἶναι σὲ τέτιο σημεῖο τὸ ζήτημα σήμερα, ποὶ πρέ-
πει καθὼς πολέμιόμαστε καὶ νὰ πολεμοῦμε. Ὅχι χατίρια καὶ ἀδυναμίες. Ὅχι ὑποχώρησεις στὸν ἕνα γιατί' εἶναι φίλος μας καὶ στὸν ἄλλο γιατί' μᾶς πλερώνει καὶ στὸν τρίτο γιατί' εἶναι φτωχὸς καὶ πρέπει νὰ τονε συδράμομε. Νὰ ποῖο πρέπει νὰ ναι τὸ σύνθημά μας ἂ θέλομε νὰ γίνῃ δουλειά.

Ὁ καημένος ὁ Ἀντρέας λ. χ. (πόσο χά-
ρηκα ποὺ δὲν πέθανε!) δημοσιεύει τώρα ἄρθρα στὴν «Ἀκρόπολιν» στὴν ὑπερκαθαρεύουσα γραμμὴν. Γὰρ διαβάζω καὶ λέω μέσα μου (μὴν τὸ πείρῃ, παρκακ-
λῶ, καὶ λόγου σου κανενός): «Κρίμα τὸ ἄρθρο ποὺ τοῦ γράψε ὁ «Νουμῶν» καὶ στὸ στομάχι νὰν τοῦ καθίσει ἡ ἐλεγκτὴ τοῦ Βρυτιερὶδῆ». Ποῖος τὸν ἀνάγ-
κασε τὸν ἀριεστατὸ Χαραλάμπη μας νὰν τὰ γρά-
φει τ' ἄρθρα του στὴν καθαρεύουσα, ἀφοῦ ἡ ἰδία ἡ «Ἀκρόπολις» δημοσιεύει καθε μέρα ἄρθρα στὴν δη-
μοτικὴ; Μήπως τοῦ Χαραλάμπη μας δὲν τοῦ χρει-
ζεται αὐτὴ τὴ φορά ἡ δημοτικὴ (ἀλλὰ Νιρβάννα, ἄλλὰ Ξενόπουλο κτλ.) καὶ μεταχειρίστηκε τὴν καθα-
ρεύουσα;

κ' ἔφυγε βιαστικῶς. Πηγαίνει στὸ σπίτι, ξεντύνεται, βάζει τὰ παλιά της, καὶ καθίζει στὴ δουλειά. Ὑστερὰ ἀπὸ λίγη ὥρα ἔρχονται οἱ ἀδερφάδες τῆς ἀπ' τὸ γάμο καὶ τῆς λέγουν χωρὶς νὰ ξέρουν πὼς εἴταν αὐτὴ ποὺ πῆγε στὸ γάμο καθάλλα στὴ φάρσα. —Καθου αὐτοῦ, μπουνταλοῦ, ποῦ δὲν ἤρθες νὰ δῇς μιὰ βασιλοπούλα ποὺ ἤρθε μὲ τὰ χρυσὰ τὰ ρούχα κ' ἔλαμψε ἡ ἐκκλησιὰ σὰν μπῆκε μέσα καὶ τρελλά-
θηκε ὁ κόσμος ὅλος μὲ τὴ μορφή της. Μὰ κείνη πάντα παραπονειμένη τοὺς λέγει: Πηγαίνετ' ἐσεῖς καὶ γλεντίζετε· ἐν ζούσε ἡ μάνα μου θὰ πῆγαίνα κ' ἐγώ. Ὑστερ' ἀπὸ λίγες μέρες εἴταν ἕνα πανηγύρι σ' ἕνα ξωκκλήσι τοῦ χωριοῦ. Σηκώνονται παλὶ αὐ-
τές, βάζουν τὰ καλά τους τὰ ρούχα, καὶ πηγαίνουν. Σὰν ἔφυγαν καὶ πέρασε παλὶ λίγη ὥρα, σηκώνεται ἡ μικρὴ, βάζει τὴ θάλασσα μὲ τὰ ψάρια, τὴν κω-
ρώνα τὴ χρυσὴ καὶ τὰ παπούτσια, καθάλλικεῖ παλὶ, καὶ πηγαίνει στὸ πανηγύρι. Αὐτὴ τὴ φορά εἴταν πρὸ ἑμορφή ἀπὸ τὴν ἄλλη, καὶ ὁ κόσμος ἀπο-
ροῦσε ποῖα νῆναι αὐτὴ ἢ τόσο ἑμορφή καὶ καλοντυ-
μένη. Ὑστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα ποὺ καθίσε γὰρ νὰ μὴν τὴ γνωρίσουν οἱ ἀδερφεῖς τῆς, φεύγει παλὶ στὸ σπίτι, ξεντύνεται, κρύφτει τὰ ρούχα της, βάζει τὰ παλιά της καὶ καθίζει στὴ δουλειά. Ἐρχονται παλὶ οἱ ἀδερφεῖς τῆς καὶ τῆς λέγουν: Ἐσὺ ποῦ δὲ θέλησες νᾶρθῃς μαζί μας ἔχασες, γιατί' ἤρθε παλὶ αὐτὴ ἡ ἑμορφή ἢ βασιλοπούλα καὶ φοροῦσε μιὰ φορεσιὰ κ' εἴταν θάλασσα μὲ τὰ ψάρια τοῦ δὲν ἔβρισε ἄλλη καμὶ τέτοια φούστα. Ἀν ἤθέλετε νᾶρχομαι μαζί σας ἔπρεπε ν' ἀφήστε τὴ μάνα μου νὰ ζῇ. Πέρασε κάμποσος καιρὸς κ' ἤρθαν τὰ Χριστούγεννα. Στολί-
στηκαν οἱ δυὸ οἱ μεγάλες κ' ἔφυγαν στὴν ἐκκλησιὰ χωρὶς νὰ τῆς μιλήσουν. Κι αὐτὴ σὰν πέρασε λίγη ὥρα νύνεται καὶ βάζει τὸν κάμπο μὲ τὰ λουλούδια, ὅλα της τὰ χρυσὰ, καὶ φεύγει καθάλλα στὴν ἐκ-
κλησιὰ. Ἀφοῦ μπῆκε μέσα καὶ θύναψε τὸ κεφάλι της, στάθηκε λιγάκι κ' ἔφυγε βιαστικῶς, γιατί' εἶδε πὼς τὴν παρατηροῦσε πολὺ τὸ βασιλόπαιδο. Στὸ δρόμο στάθηκε στὴ βρύση ποὺ πότιζε τὸ βασιλόπαιδο τ' ἄλογό του καὶ ἀπ' τὴ βιά της νὰ μὴν τὴν προση-
σουν ἔπεσε τὸ παπούτσι της μέσα στὴ γούρνα. Αὐτὴ γὰρ νὰ μὴν ἀργήσῃ δὲν κατέβηκε νὰ τὸ πάρῃ, μόνο τάχισε κ' ἔφυγε. Πέρασε ὕστερὰ τὸ βασιλόπαιδο καὶ στάθηκε νὰ ποτίσῃ τ' ἄλογό του. Μὰ αὐτὸ δὲν ἔπινε μόνο γύριζε πίσω σὰν τρομασμένο. Κατεβαίνει τότε τὸ βασιλόπαιδο καὶ βλέπει στὴ γούρνα μέσα ἕνα παπούτσι δολοχρυσό. Τὸ παίρνει, τὸ δίνει σ' ἕνα ν δούλο του καὶ τοῦ λέγει: Πάρε αὐτὸ τὸ παπούτσι

καὶ γύρισε σ' ὅλον τὸν κόσμο, καὶ σ' ὅποιος πόδι ταιριάσῃ νὰ μοῦ τὴ φέρῃς καὶ θὰ τὴν πάρω νὰ τὴ κάνω βασίλισσα. Τὸ πῆρε αὐτὸς τὸ παπούτσι καὶ ἔρ-
χισε νὰ πηγαίῃ σ' ὅλα τὰ σπίτια, μὰ σὲ καμιά πόδι δὲν ταίριασε, μόνο σ' ἄλλη ἔρχονταν στενὸ καὶ σ' ἄλλη φαρδύ. Σὰν πῆγε σ' ὅλα τὰ σπίτια, πῆγε ὕστερὰ καὶ σ' αὐτὸ ποῦταν τὰ τρία τὰ κορίτσια. Οἱ δυὸ οἱ μεγάλες μὲ λαχτάρια τῶθαι, ἴσως καὶ τὸν ταιριάσῃ. Ἡ μικρὴ ὅμως δὲ τῶθαι, γιατί' ἔξερε πὼς εἴταν δικὸ της καὶ θὰ τῆς ταιριάσῃ. Μὰ αὐτὸς ποῦ ἐγύριζε ἐπέμενε νὰ τὸ φορέσῃ καὶ αὐτὴ. Οἱ μεγάλες γελοῦσαν καὶ τὴν περιπαίζαν. Τὸ φόρεσε λοιπὸν καὶ αὐτὴ τὸ παπούτσι καὶ τῆς ἤρθε ἴσια ἴσια! Βάζει τότε τὸν κάμπο μὲ τὰ λουλούδια, καθάλλικεῖ στὴ φάρσα, καὶ πηγαίνει στὸ βασιλόπαιδο. Οἱ ἀδερφεῖς τῆς σὰν εἶδαν πὼς εἶναι αὐτὴ ποὺ πῆγαίνα στὰ πανη-
γύρια καὶ δὲν τὴ γνωρίζαν, μόνο θαρροῦσαν πὼς εἶναι βασιλοπούλα, πῆγαν νὰ σκάσουν ἀπὸ τὴ ζούλια τους καὶ δὲν ἔξεραν ποῦ ἔβρισε αὐτὰ τὰ ρούχα. Σὰν τὴν εἶδε τὸ βασιλόπαιδο τρελλάθηκε ἀπὸ τὴ μορφή της. Τὴν πῆρε τότε κ' ἔκαμε μεγάλον καὶ πολὺ γάμο, καὶ σαράντα μέρες καὶ νύχτες ἔπαιζαν τὰ βιολιά. Τὶς ἄλλες δυὸ τίς πῆραν δούλες μέσα τὸ παλάτι.

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Σὰν ἄρρωστα τραντάφυλλα
στολίζουνε τ' Ἀπόβραδον
τὸ νυχτικὸ κρεββάτι.
Καὶ σὲ χλωμὸ παλάτι
τὴν αἰὶνὴ δειλινὴ
πεθαίνει μοναχό..

Σὰν μοναχὸς καὶ διόλιμπος
μὲ θλίψεις στὴν καρδιά
ἀργοπατῆ περήφανος
μὲ ἄρη βασιλιά.
ὁ Ἥλιος—καὶ σὰ πόδια του
βουβὰ καὶ ἡσιωμένον
σουρλώνουν τὰ βουνά...

Κι ἀγάλη-ἀγάλη μιὰ Κορφή,
ποῦ μέσ' τοὺς ἡσίους γύρω
ντυμένη μὲ πορφύρα
στεφάνι δόξας καὶ φωτιᾶς
πλεγμένο μῆνθια βυσσινιάς
περήφανα φορεῖ—
Ἀγάλη-ἀγάλη ἡσικιώνει
τὴ δόξα ἀπιδιώνει
καὶ ἔρημη μοναχὴ
μουρτώνει κ' ἡ Κορφή..

ΑΝΘΗ ΓΙΑΝΝΙΩΤΙΣΣΑ

φώναζες, καὶ ποῦ μὲ τὴν Ἑλπίδα τονε σπρώχνωμε ὅζω· «φύγε, καταρχμίνε, ἀπὸ τὰ μάτια μου καὶ νὰ μὴν ξαναγυρίσεις πιά ἐδῶ! Φύγε!» (Σιγανώτερα). Τὴ νύχτα ἔσπασε τὸ συρτάρι τοῦ γραφείου σου καὶ συ-
χλαψε κατὰ λαχειοφόρος τῆς Ἑθνικῆς ποῦχες μέσα, ἔκαμε πέντ' ἑξῆς χιλιάδες δραχμὲς ἢ ἀξία τους, καὶ τὸ πρῶτό, δρόμο γὰρ τὸ ἐξωτερικό... Πῆγε νὰ τελιο-
ποιηθεῖ στίς σπουδὲς τοῦ ὁ ἄθροπος, μπορεῖ νὰ πῆγῃ καὶ ἀποσταλμένος ἐπίσημος τῆς φοιτηταρίας, νὰ φω-
τίσει τὴν κοινὴ γνώμη στὴν Εὐρώπῃ γὰρ τὰ Βαλ-
γελικά. Τώρα ἔραγε, φαίνεται, τὰ λερτά του καὶ μετανιώσε. Ἔτσι εἶναι. Ἡ ἀπενταρία φέρνει καὶ τὸ μετανιωμό. Καὶ τοῦ λόγου σου ἔτοιμος νὰ τονε δε-
χτεῖς στὴν ἀνοιχτὴ σου ἀγκαλιά. Μὰ θὰ σοῦ μιλήσω κ' ἐγὼ τώρα σὰν τὸν ἀδερφό τοῦ Ἀσωτου, μὴ κ' ἔ-
τυχῃ νᾶμαι στ' ἀλήθεια τέτιος ἀδερφός. «Νᾶ, τόσα χρόνια σὲ δουλεύω καὶ ποτές μευ προσταγὴ σου δὲν παραβῆκα, καὶ δὲ μουῖδωκες ποτές σου ἔμένα γίδι νὰ ξεφαντώσω μὲ τοὺς φίλους μου· μὰ μόλις ἤρθε ὁ γιός σου αὐτὸς ποὺ σοῦφαγε τὸ βιός μὲ πόρνες, τοῦ-
σφαζες τὸ θρεπτό μουσάρι...»

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ (ποῦ ὦρα στένεται στὴν πόρτα πίσω του, καὶ τὸν ἀκούει). Μοναχός σου μιλάς, Ἀπο-
στόλη;

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Μπᾶ! Ἐσ' εἰς Ἑλπίδα;..

Μιλάω μὲ τὸν πατέρα...

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Σὲ καλὸ σου! Μὰ ὁ πατέρας κοι-
μάται ἀπὸ ὦρα! Δὲν κοιτάζει;..Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Κοιμάται; Δὲν τὸ κατὰ-
λαβα... Κ' ἐγὼ θαρροῦσα πὼς μ' ἀκούει.Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Καλύτερα ποῦ δὲ σ' ἔκουγε!..
Στάσου, θὰ κρυώσει σιμά στ' ἀνοιχτὸ τζάμι... (Ζυ-
γώνει τὸ γέρο-Σεβαστὸ καὶ τοῦ χυδεύει ἀπαλὰ τὰ
μαλλιά). Πατέρα... αἶ, πατέρα!..Ο ΓΕΡΟ ΣΕΒΑΣΤΟΣ (μισανοίγαντας τὰ μά-
τια, σὰ σὲ ὄνειρο). Ἐσ' εἶσαι, Γιάννη μου; Ἡρθε, παιδί μου;Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Σήκω, πατέρα, νὰ πάμε στὴν κά-
μαρά σου νὰ γύρῃς. Ὁ κρυώσεως ἐδῶ...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Πάμε, παιδί μου.. Κι ὁ Ἀποστόλης;

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Ὁ Ἀποστόλης βγήκε ὅζω... Εἶχε κάπια δουλιὰ...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ὁ καημένος! Καὶ τὸν πίκρανα πολὺώρα! (Φεύγει ἀκουμπώντας τὸ μπρά-
τσο τῆς Ἑλπίδας).Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (πάει καὶ ἀνοίγει ὅλα τὰ τζα-
μηλίκια. Σκυβώντας κάτω σὲν κῆπο φωνάζει). Ἀν-
τώνη!.. Ἀκουσε, Ἀντώνη!

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ (ἀπὸ κάτω). Τί θές, πατέρα;

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Ἡρθε ὁ δασκαλός;

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ. Πέρασε κ' εἶπε πὼς σὲ λίγο θὰ γυρίσει.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Καλὰ! Πῆγαίνα τώρα σκυ-
λειό! (κοιτάζει τὸ ρολόι του). Δυὸ παρὰ δέκα ἡ ὥρα! (παίρνει ἀπὸ ἡν τοιαυτῶν μιὰ φημερίδα, ξαπλώ-
νεται στὴν πολυθρόνα ποῖναι πιά στὸ παράθυρο καὶ διαβάζει ἀπὸ μέσα του. Σὲ λίγο σιγολέει, ἀφίπτοντας τὴ φημερίδα νὰ πέσει χάμου). Πάλι διαλύεται ἡ Βουλὴ! (περνᾶνε λίγες στιγμὲς καὶ ξαναλέει ἡσυχᾶ, κουνώντας τὸ κεφάλι του). Ἔτσι θὰ δοῦμε καμὶ μὲρα ξαρονικά πὼς διαλύεται καὶ τὸ Κράτος!..

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ (ποῦ μπαίνει κείνη τὴ στιγμὴ). Ἀκουσε, Ἀποστόλη...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Τί τρέχει παλὶ;

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Ἡρθε ὁ Γιάννης!

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (γελαστός). Καλέ, τί μοῦ λές! Αὐτὸς βρίσκεται ἀκόμα στὸ Βουκουρέστι. Δυὸ μέ-
ρες εἶναι ποὺ πῆρε γραμμά του ὁ πατέρας ἀπὸ καί...Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Μὰ μὲ τὸ γράμμα ἔφυγε καὶ αὐ-
τὸς γὰρ δῶ. Ἐγὼ δυὸ μέρες τώρα στὴν Ἀθήνα καὶ κρύβεται... Καὶ θέλει νὰ ἰδεῖ τὸν πατέρα...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (γελαστός ἀκόμα, σὰ νὰ μὴν πιστεύει ὅ,τι ἀκούει). Γιὰ νὰ τονε δεῖρει;

('Ακολουθεῖ)